

Kamarás Klára

Mária lányai

kisregény

Kamarás Klára

Mária lányai

© Kamarás Klára

2012.

Borítóterv: Kaskötő István

1.

Amikor Windczent János hentes és mészáros kisebb vagyont örökölt, otthagyta a városi mészárszéket és a külváros határán önálló üzletet nyitott. Nem akart ő konkurálni a belváros csillogó-villogó csemegéivel. Felmérte a környék igényeit és kitette az ajtó fölé a táblát: LÓHÚS.

Akkoriban a lóhús volt a legolcsóbb hentesáru, a szegény ember pecsenyéje, amiről a városi polgárok csak megvetéssel beszéltek. Sokan letették a főesküt, hogy soha egy falatot se vennének ilyesmiből a szájukba.

Mivel a bolt a vásártér közelében volt, a gyakori nyüzsgésben mégis be-besurrant óvakodva egy-egy hajdan jobb napokat látott hölgy is, hogy fél kiló combot kérjen szeletben, vagy darált húst, egy kis pironkodással hozzátéve, hogy a macskájának viszi.

János komoly arccal mérte le a vevőnek akár a hatalmas nyelvet is, magába fojtva egy gúnyos vigyort, mert hát mekkora lehet az a macska, amelyik ennyi húst zabál...

Nos, magam is tanúsíthatom, hogy a jól fűszerezett ló-fasírt a legjobb ízlést is kielégíti, sőt panírozás előtt tejben megáztatva, akár rántott húsként is meg lehet etetni a ló-comb alaposan kiklopolt szeleteit a vendégekkel. A hatalmas nyelv fűszeres lében abálva fejedelmi lakoma, és vegyük hozzá, hogy rengeteget lehet belőle enni. A zsír? Az már rázósabb dolog, mert mindenből kiérzik a jellegzetes, édeskés íze. Viszont a krémes tésztáját a legjobb vajjal se lehet különbül elkészíteni, mint a ló zsírjával. Nem taglalom tovább a lóhús előnyeit és felhasználási módját. Az eddigiek is ékesen bizonyítják, hogy Windczent János üzlete felvirágozott. Minden elfogyott, amit csak kitett a pultra, vagy fellógatott

sorban a kampókra. Ha mégis lett volna valami maradék mócsing, azt megvette Keresztes, az ebtenyésztő, hogy összefőzze kásával a kutyái részére.

A nagy forgalom és a nehéz munka miatt, mindig volt a mesternek egy-két segédje, meg egy cselédje is, aki az üzletet takarította. Senki nem maradt meg nála sokáig. A legények a kevés bér és a goromba bánásmód miatt hagyták ott, a cselédek meg azért, mert a felmosás után egyéb szolgáltatásokat is követelt. Fialat nő nem is vállalt nála munkát a híre miatt, de az idősebbje sem tartott ki sokáig. A lázadó alkalmazottak miatt a mester gyakori látogató lett a munkaközvetítőnél. Itt fedezte fel magának Fehér Máriát.

Ki volt Fehér Mária?

Egy langyos tavaszi éjszakán pár napos csecsemőt rakott valaki az árvaház kapujába. Soha nem derült ki a származása. Nevet is az árvaház apácáitól kapott. Habfehér bőréről kapta a vezetéknevét, Mária, pedig azért lett, hogy az isten anyja vegye védelmébe. Gyermekkorában valóban olyan egyszerűen zajlott, mintha valami védelem alatt állna. Szülői lemondó nyilatkozat híján nem akarta senki örökbe fogadni, de falura se adták ki nevelőszülőkhöz. Csendes egyhangúságban teltek az évei. A szép és szófogadó gyermek az apácák között amolyan házi kedvenc lett. Butuska volt, de a hat osztályt elvégezte, aztán háztartási ismeretekre fogták be. Mivel lassan, de kitartóan dolgozott, úgy gondolta az igazgatónő, hogy benn tarthatnák dolgozó nővérnek. Úgy látszott, rá is áll az ajánlatra, de ahogy közeledett az idő, amikor nyilatkoznia kellett volna, egyszerre megmakacsolta magát. Semmi okot nem tudott, vagy nem akart mondani, miért szeretne elmenni. Hiába kérdezték, csak lesütötte a szemét, összeszorította a száját, mintha nem is értené az egészet.

Hamarosan mégis lelepleződött Mária titka. Egy éjszakai ellenőrző séta alkalmával az ügyeletes nővér azon kapta, hogy a mosdóban olvas. Az elkobzott regény valami szerelmes limonádé volt. Ki tudja, ki csempészte be az intézménybe, de mint kiderült, a lányok között kézről kézre járt az olvasmány, ami mindegyikük szívét megdobogtatta, rózsaszín illúziókat keltve.

– Jobb is, ha Mária elmegy! – határozott az igazgatónő és azonnal kapcsolatba lépett a munkaközvetítővel.

A lányt egymás után három helyre is felvették mindenesnek, de sehol nem maradt meg pár napnál tovább. Menekülésszerű felmondását minden esetben a munkaadó család valamelyik férfitagjának viselkedésével magyarázta.

Máter Ignácia faggatására, nagy pironkodás közben a részleteket is elárulta.

– A házigazda belecsípett a fenekembe... és ahányszor elment mellettem, a mellemet tapogatta...

...A fiatalúr annyira bámult, hogy egészen zavarba jöttem. Kezem, lábam úgy remegett, hogy majdnem elejtettem a poharakat. Az anyja pedig velem kiabált, hogy ne riszáljam magam a fia előtt.

...Az öreg méltóságos a szoknyám alá akart nyúlni és azt mondta, hogy közel a szobája az enyémhez. Hét végén szívesen megnézné, mit tudok...

Mindezt természetesen nem hitte el neki a máter, minthogy a leány alkalmazói tisztos keresztény családok voltak.

A következő lehetőség Windczent János ajánlata volt, aki bennlakó cselédet keresett.

Minthogy eddig sikertelen volt minden próbálkozás, hogy Máriának megfelelő munkát szerezzenek, az igazgatónő most már előre érdeklődött, ki az újabb

jelentkező. A hírek nem voltak egyértelműen biztatóak. Ennyit tudott meg:

Windczent János jómódú hentes és mészáros, aki túl van már a hebehurgya ifjúságon. Fizeti az egyházi adót – ez eddig jó! Csakhogy agglegény. Nincs a házában senki fehércseléd, aki Máriára ügyelhetne. Ez mindenféle pletykát szülne, ami nem tenne jót az intézmény hírnevének. Hogyan adhatnának egy védtelen árvát, egy szende szüzet, egy egyedülálló férfi mellé cselédnek?

A cselédközvetítő intézmény hűségesen továbbította Windczent Jánosnak ezeket az aggályokat.

A mester, aki eddig nem sokat törődött az idő múlásával, most elgondolkodott. Nem annyira Mária dolga, mint inkább a maga élete foglalkoztatta. Alaposan megnézte magát a borotválkozó tükreben. Megpróbált mosolyogva kellemes kinézetet adni a vörösképű, kopaszodó fejnek, ami szembenézett vele a tükörből. Bólintott.

Még jóvágású férfi vagyok. Ötvenéves létemre felveszem a versenyt bárki fiával – a pamacsot a lavórba vágta és elővette a borotvát – A lóbőr lenyúzása, a hatalmas combok cipelése egyetlen segédemnek se megy olyan könnyedén, mint nekem, de kié lesz ez az egész mészárszék és az üzlet, ha nincsen fiam, örökösöm, aki tovább vigye a céget, ha megöregszem?– megvágta magát – Hú, rosseb! – timsót keresett – Miért kell ennyit gürcölnöm? Megdolgoztam a vagyonomért, és mégis, mire megyek vele? – felszisszent, mert a timsó csípte a sebet – Hát nekem mindig csak rongy kurvák járnak? – kicsit megnyugodva elrakta a borotválkozó szerszámaikat és kimondta elhatározását: – Meg fogok nőszülni!

Vasárnap lévén felvette egyetlen sötét öltönyét és elment a korai misére, mert úgy érezte, hogy ezzel nagyobb hangsúlyt ad tervének. Eléggé idegenül érezte magát ebben a környezetben, de nem sokat fészkelődött,

hanem végigvárta a teljes ceremóniát. Az időt is húzni akarta, ezért a templomból átment az Iparos-körbe, ahol az ivó vasárnap már nyolctól nyitva volt.

Ha hivatalos ügyben készült valahova, engedélyt vagy adót kellett intézni, mindig egy kis töménnyel erősítette magát, mert a legényeivel meg a lovakkal keményen bánt, de az urak között bizonytalanul mozgott. Most meg apácák! Ez különleges helyzet, ezért gyors egymásutánban két felest dobott be, amitől végre kellő bátorságot merített és határozott léptekkel elindult az Árvaház felé, hogy megkérje Mária kezét. Kitől is? *Majd elvállik!*

Egész úton a mondókáját forgatta, alakította magában, de a főnöknő elé kerülve mégis nehezen birkózott meg a szavakkal. Mondandóját teletűzdelte ilyen fordulatokkal: *Nem vagyok a szavak embere... Nem olyan ember vagyok, aki...* – de a lényegre csak nehezen tudott rákanyarodni, ezért az igazgatónő sietett segítségére, amikor már nagyon unta a hentes hosszas, értelmetlen deklamálását:

– Értem Windczent úr! Szóval nem cselédnek, hanem feleségnek szeretné elvinni Máriát. Mindenben egyetértünk és felkészítjük a lányt a világi életre.

Ezt a felkészítésnek nevezett beszélgetést Ignácia anyára bízta, aki közkedvelt volt az intézetben lakó lányok között. Népszerűségét aprócseprő hibáinak köszönhette. Ebben a szomorú, rideg környezetben az árvák mindennek örültek, amin mosolyogni, vagy pláne nevetgélni lehetett.

Ignácia anya csúfneve máter Náci volt. Ebben a névben volt egy kis becézés, de bizony lekicsinylés is. Ügyetlenségeinek hírért suttogva adták tovább a lányok.

Máter Nácinak félre van csúszva a fityulája...

Figyeljétek: hátul kilátszik az alsószoknyája.

Azt már egy kis sajnálattal nézték, mikor a bal és jobb cipőjét elcserélte és egész nap türelmesen sántikált, mivel napközben nem mehetett a cellájába, rendbehozni magát, a lányok előtt pedig szégyellte levenni a cipőit.

Ha a folyósón vagy az udvaron párban vonultak és szembe jött velük máter Náci, lelkesen köszöntötték az árvaház szokásai szerint: „Dicsértessék a Jézus Krisztus!”

Egy alkalommal szinte magától adódott az ötlet, hogy ebből a kórusból nem tűnik ki, ha valaki azt mondja: *Dicsértessék a máter Náci!* Attól fogva mindig más lány feladata lett a máter dicsérete. Ezzel a játékkal sokáig elszórakoztak, és naponta izgalommal várták a találkozást.

Új lány került az árvaházba, Annuska. Már másnap rá osztották a köszöntést és biztatták, hogy minél hangosabban kiáltson, hiszen úgyse hallatszik ki a csoport hangjából. Háta mögött azonban összebeszéltek, hogy csattanója is legyen a dolognak. Mikor máter Ignácia végre megjelent, megszólalt a kórus: „Dicsértessék a” – és itt mindenki elhallgatott, csak Annuska éles hangja visított tovább: „a máter Náci!”

Máter Náci, vagyis Ignácia, mélyen elpirult, de nem haragudott meg. Talán még komolyan is vette a dicséretet. Beérte annyival, hogy: *Ejnye kislányok!* A kislányok pedig hetekig emlegették az esetet.

Máter Ignáciának egyetlen bűne volt, amiről talán nem is tehetett. Nagyon falánk volt és állandó éhségét csak nehezen tudta csillapítani. Legszívesebben a konyha ellenőrzését látta el, mert ott könnyen jutott kóstolás címén pár jó falathoz. Ha másképp nem ment, szerzett magának egy kis tartalékot.

Legutóbb éppen a konyha felől igyekezett a cellája felé, mikor az igazgatónő ráförmedt:

– Máter Ignácia! Milyen rózsafüzére van újabban magának?

A pironkodó máter zsebéből ugyanis a rózsafüzér mellett egy hosszú sor debreceni lógott ki, amit siettében rosszul rejtett el.

Ki tudja honnan tudták meg ezt is a lányok! Így volt, vagy ez is csak az árvaházban emlegetett legendák közé tartozott? Annyi biztos, hogy a pákosztos apáca egy egész sor kellemetlen feladatot kapott büntetésként. Ezek közé tartozott, hogy beszéljen Máriával a házasság szentségéről és győzze meg annak előnyeiről, hogy végre megszabaduljon az árvaház a leánytól.

Máter Ignácia alázattal elfogadta a penitenciát, mivel mást nem is tehetett. Egy-két napot gondolkodott, mit is mondjon Máriának, de egyre nehezebbnek látta a feladatot. A főnöknő sürgetésére mégis rászánta magát egy beszélgetésre és magához hívatta a leányt.

A kápolna melletti sekrestyében találkoztak. Ignácia anyja a kis helyiség egyetlen karosszékében helyekedett el, Mária pedig egyik lábáról a másikra állt, és bizonytalanul sodorgatta a köténye szegélyét, mint anakidején a tanteremben, mielőtt megkapta az elégtelent.

– Tudod, hogy betöltötted azt a kort, ameddig az árvaházban tartózkodhatsz, de innen mi egyetlen növényedéket sem szoktunk kidobni védtelenül a világba, hogy elkallódjon a bűnök csábításai között. Azt szeretnénk, hogy továbbra is rendes, tisztességes életet élj, ahogyan azt páter Alfonztól hittanórán is tanultad. Hogyan is van a Tízparancsolat?

Mária engedelmesen elsorolta.

– Na, látod! Ennyi az egész, amit be kell tartanod odakinn a világban is. A Sátán azonban nem alszik! Különösen a hatodik parancsolat megszegésére biztatja az embereket, hogy... – az apáca kicsit akadozva folytatta: – hogy a paráznaság bűnébe essenek. – Ignácia anyja nagyot nyelt és el is vörösödött, de megkönnyebbült,

hogy végre ezt is kimondta. Most már folyamatosan elő tudta adni az eltervezett szöveget:

– A Korinthusiakhoz írt első levélben olvashatjuk, hogy „a paráznaság miatt minden férfinak legyen saját felesége és minden asszonynak saját férje”. Érted?

A leány bizonytalanul bólintott, mire az apáca folytatta az okítást:

– A bűn ellen tehát odakinn a világi életben a házasság véd meg legjobban a paráznaság bűnétől. Jeremiás próféta erre biztat: „Házasodjatok, szülessenek fiaitok és leányaitok! Házasítsátok meg fiaitokat, és adjátok férjhez leányaitokat! Szüljenek azok fiúkat és lányokat, hogy szaporodjatok, és ne fogyjatok!”

Mária már alig hallotta az apáca recitálását. Figyelmét egy kis madár kötötte le. Máter Ignácia mögött ugyanis egy ablak volt, amin át a kertbe lehetett kilátni. Akkor rezzent csak fel, mikor ezt hallotta:

– Sorold csak fel nekem a hét szentséget!

– Első a keresztség, második a bérmálás, harmadik az oltáriszentség, negyedik a bűnbánat szentsége, ötödik az utolsó kenet, hatodik az egyházi rend, hetedik a házasság.

– A házasság tehát szentség. Erről van szó! A házasság isten rendelése és megvéd a bűntől és így attól is, hogy a Pokolba kerülj. A házasság egy férfi és egy nő felbonthatatlan köteléke. Érted?

Mária alig láthatóan megrebbent, mert a madár átröppent egy másik ágra. Az apáca igennek értelmezte a lány mozdulatát.

– Az is benne van a Bibliában, hogy „a férj teljesítse felesége iránti kötelességét, hasonlóképpen a feleség is a férje iránt. A feleség nem ura a maga testének, hanem a férje”. Ez azt jelenti, ha Windczent úr felesége leszel, mindenben engedelmeskedned kell neki!

Akkor pedig életed végéig védett helyed lesz, fedél lesz a fejed felett és nem kell cselédként hányódnod a világban. Dolgos életed végén pedig a Mennysországba kerülsz. Gondold át alaposan mindazt, amit ma hallottál.

Odakinn a madár felröppent az ágról és eltűnt a lány szeme elől.

Ennél rosszabb helyem nem lehet, mint itt. Legalább megszabadulok ettől a sok papolástól.

Máter Ignácia úgy érezte, teljesítette feladatát. Ennyi előkészítés elég lesz, hogy Fehér Máriából boldog feleség és kötelességtudó anya legyen. Kegyesen elbocsátotta a lányt, aztán jelentette az intézet igazgatónőjének, hogy legjobb tudása szerint teljesítette a rá bízott feladatot, mindent elmondott, amit tudnia kell egy nőnek, mielőtt férjhez megy.

Az árvaház felbolydult.

Már mindenki tudni vélte mindent. Mária szerelmes. Máriának kérője van.

Mária hamarosan megtudja, sőt megtapasztalja a nagy titkot, amiről csak suttogva szabad beszélni.

Alig hagyta el Mária a sekrestyét, máris megrohanták a barátnői és mindazok, akiknek éppen szabadidejük volt. Egymás szavába vágva kérdezték, mi történt odabenn a sekrestyében.

– Mit mondott máter Náci?

– Nem volt zavarban?

– Nem pirult el, mikor a vőlegényről beszélt?

Mária átérezte, hogy az érdeklődés középpontjába került és elkezdett mesélni.

Mivel fogalma se volt, miket hordott össze az apáca, arról mesélt, amit a regényekben olvasott. Beszéd közben már maga is hitt benne, hogy mindezt máter

Nácitól hallotta. Szerelemről, boldog ölelésről mesélt. A lányok pedig áhítattal hallgatták.

Lám csak! Máter Náci az igazi, a nagyszerű modern apáca! Vajon honnan tudja mindezt? Talán neki is volt szerelmese, mielőtt felvették a rendbe?

Lassan egész romantikus regény keletkezett Ignácia anya előéletéről, amit aztán izgatottan, irulva-pirulva szöttek tovább.

Máter Náci legendája szájról-szájra szállt és még évtizedek múlva, a halála után is ott keringett az intézetben, amikor már régen kicserélődtek a növendékek. Mindenki esküdött rá, hogy volt egyszer egy Ignácia nevű apáca, akinek kolbászból volt a rózsafüzére és úgy, de úgy tudott szeretni...

2.

Mária félelemmel, de egyre türelmetlenebbül várta, hogy megismerje azokat az örömeket, melyekről az árvaház mosdójában éjszakánként a szerelmes regényekben olvasott. Windczent úr ugyan kicsit másképp nézett ki, mint álmai hőse, de hát ha ő általa juthat a Paradicsomba, akkor őt is el tudta fogadni, és egyre szebb színben látta a jövőt.

Alig gondolt arra, mi történik majd az esküvő után. Maga a szertartás, a külsőségek, az apró részletek jártak a fejében, ezeket tervezgette.

Leginkább a menyasszonyi ruha foglalkoztatta. Szinte látta magát talpig fehérben, hosszú sleppel, mint ahogyan a történelemkönyvek királynőit ábrázolják.

Elképzelte, hogy a fején mirtuszkoszorú lesz és könnyű habos csipkefátyol repdes utána. Vagy inkább

tüll lehetne? Mindegy! Két pöttöm elsős vihetné utána, rózsaszín ruhás apróság. A többiek pedig sorfalat fognak állni. Minden lány kezében fehér fonott kosárka, tele rózsaszírommal. Abból szóránának virágesőt a lába elé, ahogy nagy ünnepen szokás, a körmenet alkalmával.

Jaj, csodálatos lenne!

A vőlegény biztosan gyönyörű csokorral lepi meg... *Szegfű, kála vagy liliom?* Más fehér virág nem jutott eszébe.

Az igazgatónő hamar felvilágosította, hogy új, menyasszonyi ruháról ne is álmodjon. Az árvaháznak ilyen hívságokra nincs pénze. Akit egy szál pelenkában tettek a kapu elé, és csupán jószívűségből fogadtak be, annak nem lehetnek különleges igényei.

– Három éve bérnáltok. Nem hiszem, hogy kihíztad a bérnálási fehér ruhádat, ha mégis szűk lenne, majd rád igazítjuk. A hosszát pedig le lehet engedni néhány centivel. Nagyon megfelel az esküvőre.

Máter Náci is hozzátette a magáét, mikor vigasztalásként hozzáfűzte:

– Nem a ruha teszi az embert!

Gyűrűről, virágról, meg a papnak járó pénzről a vőlegény szerencsére gondoskodott, így már nem volt akadály a ünnepélyes szertartásnak.

Az esküvőt az árvaház kápolnájában tartották egyik vasárnap délután, hogy se az intézmény munkarendjét, se a hentesüzlet nyitva tartását ne zavarják meg vele.

Virágszönyeget ugyan senki nem szórt Mária lába elé, de a kápolna vázáiban friss virág volt és minden gyertya égett. Mária szeme káprázott a ragyogás láttán.

Máter Ignácia a pár belépésekor nem a szentmisén megszokott futamokat játszotta a kis harmóniumon, hanem az alkalomnak megfelelően a Lohengrin nászindulóval próbálkozott. Szerencsére zenekritikus nem volt jelen a ceremónián.

Páter Alfonz összeadta a párt.

Az árvák búcsúzóul elénekelték az ismert kórusművet, melynek szövege így szólt:

„Ne vágyj el messzire,
Visszajössz még te ide.
Maradj velünk!”

Szart! Azt ugyan várhatjátok! – jutott eszébe Máriának, ami a meghatott és izgalmas percekben igazán csak a nagy elszántság bizonyossága volt.

A hentes gavallérosan kitett magáért: fiákert rendelt a zárda elé, hogy megadja a módját az eseménynek. Ahogy végighajtottak a városon, Mária valóban úgy érezte magát, mintha az élet királynője lenne. Az utcán sétáló emberek utánuk fordultak, ő pedig büszkén kihúzta magát. Már nem intézeti lány az apácáknál, hanem Windczent János felesége. Mesterné.

A mellette ülő férfi testének közelsége határozottan izgalmas borzongással töltötte el. Mária szinte sajnálta, hogy a kocsis olyan gyorsan hajt és nem tart örökké ez a gyönyörűség.

Így is alkonyodott mire hazaértek.

Lakodalmat nem tartottak, de a vágóhíd előtti udvaron égett a tűz és a henteslegények gulyást főztek egy nagy kondérban, kivételesen nem lóhúsból, hanem marhából, amit a gazda biztosított. Bor is volt bőven. Bemelegítésként egy pálinkásüveg járt körbe.

Mária izgalmában se enni, se inni nem tudott, de a hentes kettőjük helyett is fogyasztott mindemből.

Éjfélre járt az idő, mikor az ittas legények szedelődzködni kezdtek, mondván, hogy másnap is van nap, még hozzá munkanap. Tudták, hogy esküvő ide vagy oda, a szokott időben kezdenek dolgozni.

Nem tartóztatták őket.

Maga a mester, addigra már alig tudott felállni és csak Mária támogatásával volt képes bemenni a házba. Odabenn lerogyott egy székre:

– Segíts má! Szorosak ezek a gomblyukak az új ingemen – motyogta és Mária vetkőztetni kezdte a szinte magatehetetlen férjét. Percek alatt feltárult a fiatalasszony előtt a teljes látvány, a bozontos mell, a hájas pocak, hogy a többiről ne is beszéljünk.

Valahogy csak ágyba kerültek. Mária irtózva nézett a részeg férfire, de erőt vett magán.

Felrémlített neki az egyik jelenet, amit abban a bizonyos regényben olvasott és megsimogatta a férfi arcát, mintha ő lenne a párjára találó, mindent megbocsátó, szerelmes leány, de a férfi csak az maradt, aki volt, és csak ennyit tudott motyogni:

– Haggyá má! Majd reggel, hügy-gőzzel – azzal megfordult és már csak a horkolása hallatszott.

Mária hajnalig ébren volt, és szinte moccani sem mert, nehogy felébressze a férjét. Mire végre elaludt volna, megszólalt a vekker.

A hentes kinyitotta a szemét, fordultában egy jókorát szellentett, aztán az asszony felé tapogatott.

– Na, gyere! Hadd lássam, megkóstoltak-e már? Tán a páter Alfonz, aki bejárt hozzátok?

Mária fel se fogta, mit beszél, az ágy sarkába húzódott, de a férfi magához rántotta és hirtelen teljes

súlyával ránehezedett. Tömény, másnapos bor- és fokhagymabűz áradt belőle.

– Radd szét a lábadd, te liba!

A lány felsikoltott, aztán csak nyöszörgött.

Jaj, hát ez lenne az?

Azt hitte soha nem lesz vége, pedig alig három percig tartott az egész. A férfi hördült egyet és már el is fordult tőle.

Mária csendben sírdogált. Nem a fájdalom, hanem a csalódás keserítette el.

– Ne szipogj! Alhatsz még egy keveset, de nekem mennem kell, mert hozza a paraszt azt a rohadt lovat – azzal kikászálódott az ágyból. – Kilenc körül bejövök reggelizni, akkor frissiben süss meg nekem hat tojást. Mindent megtalálsz a spájzban.

Mária nyakig betakarózkodott, de nem tudott elaludni. Mocskosnak érezte magát, az ágyat, az egész világot... Úgy érezte, becsapták, meggyalázták. Menekülni kellene, de innen nincs kiút, nincs menekvés.

A mesebeli királylány érezhette így magát a sárkány barlangjában, de Máriának reménye sem volt, hogy érte jön a királyfi, vagy legalább egy szegény pásztorlegény és kiszabadítja.

Sokáig sírdogált. Aztán eszébe jutott a rántotta és hogy ez a vadállat, akinek a felesége lett, ordítani fog, talán meg is veri, ha nem lesz készen a reggeli, mire visszajön.

Felkelt, hogy körülnézzen új otthonában.

Nem talált fürdőszobát, csak egy lavórt a konyhában. Vizet melegített és gyorsan megmosdott, aztán kihozta a foltos lepedőt és azt is úgy áztatta, dörzsölte, mintha azzal az egész hajnali történést eltüntethetné az életéből.

Zajt hallott az udvar felől.

A konyha ablakából éppen oda látott. Félrehúzta a babos függönyt és kilesett, hogy megtudja, mi történik.

Középen egy sovány ló állott...

Szelíd és mit sem sejtő, akárcsak én voltam...

Nem tudta levenni a szemét a látványról.

Szegény, öreg ló...

A gazdája már nem volt mellette. Elment, talán nem akarta végignézni, mi történik az állattal, amely valamikor türelmes társa volt minden munkában.

Csikó korában a ház kedvence volt? Csengő volt a nyakában és gyerekek ugráltak körül.

Hirtelen felgyorsultak az események.

Windczent megmarkolta a kötőféket.

Bekötötték a ló szemét. Türelmesem tűrte, hiszen eddig mindig megbízhatott az emberekben.

Akkor az egyik legény megállt vele szemben. Súlyos tagló volt a kezében. Felemelte és teljes erejéből a ló homlokára sújtott.

Mária felsikoltott.

Az állat hang nélkül összecsuklott.

Kés villant – az asszony szeme elé kapta a két tenyerét, és elugrott az ablaktól. Berohant a szobába és a párnák közé fúrta a fejét. Zokogott, zokogott, mintha őt magát akarták volna megölni, megnyúzni, feldarabolni.

Azt már nem látta, mikor a hentes elvágta a földön tehetetlenül fekvő ló nyakát.

Mária soha többé nem mert kinézni azon az ablakon.

3.

Az első hetekben alig lépett ki a lakásból. Olyan érzése volt, hogy mindenki őt nézi, még a henteslegények is az udvaron. Nézték is, de nem azért, amiért az asszony hitte. Bámulták, mert szép volt, irigyelték a főnöküket, hogy ilyen csinos asszony jutott neki. Máriát zavarta ez a bámézkodás, mert úgy érezte, hogy mindenki azt vizslatja rajta, mit csinál vele a hentes éjszakánként. Honnan is tudta volna, hogy ilyesmi ezeknek a legényeknek nem valami különlegesség, hiszen nem volt előttük titok, hogy a főnökük eddig is minden elérhető nőszemélyt megkefélt.

Mária ellátta a háztartást, takarította az üzletet, mosta a véres kötényeket, köpenyeket, este pedig, amikor végre fáradtan ágyba került, megpróbált valami másra, valami szépre gondolni, mikor a hentes a lába közé furakodott. Meg is kapta érte a magáét.

– Te csak fekszel itt, mint egy tuskó!– ezzel magyarázta azt is, hogy Mária hónapok múltával sem lett terhes.

Mikor vagy egy év elteltével mégis bekövetkezett a várva-várt esemény, a férfi szinte haditáncot járt, mintegy saját férfiasságát ünnepeve. Nem sajnálta a pálinkát, hogy a legényei is vele örüljenek. Újra cselédet fogadott, hogy várandós feleségét a nehezebb munkától – meg mindattól, amitől kezdettől fogva viszolygott – megkímélje. A lakást is átalakította kissé. Fürdőszobát csináltatott az asszony kedvére, még bidé is volt benne – Bécsből hozatta –, de a modora nem változott.

Mikor eljött az idő, maga szaladt a bábáért. Aztán a hálószoba ajtaja előtt izgulta végig a kihallatszó sikolyokat, ott tipródott, hogy mielőbb értesüljön az eredményről.

Nagy csalódás volt számára, mikor megtudta, hogy Mária leánygyermeket szült. Jóformán rá se nézett az újszülöttre, aki az Ibolya nevet kapta.

Nem is sejtették, hogy milyen találó lesz ez a név. Az a mondás járta: „Légy szerény, mint az ibolya.” A kislány valóban, már csecsemő korában is olyan csendes volt, mintha pusztá létével is bocsánatot akart volna kérni környezetétől, hogy a világon van, hogy nem teljesítette be apja elvárását, hiszen lánynak született.

Az asszony jóformán alig heverte ki a szülést, a férfi újra kezdte a próbálkozását, hogy fiú örököszt biztosítson magának. Mária mindenbe beletörődött, bár gyakran eszébe jutott, igazat mondott-e máter Ignácia, hogy valahol a Bibliában is meg van írva, hogy nem az asszony ura a testének, hanem a férje – vagy valami ilyesmi. Ő mindenesetre jó feleség akart lenni, még ha nehezebbre is esett. A gyermekáldás pedig nem maradt el.

Ibolyka alig volt másfél éves, mikor a húga, Rózsa egy nagyon nehéz terhesség után megszületett.

Az utolsó heteket Mária kórházban töltötte, ami döntően befolyásolta további sorsát. Esténként a tizenhat-ágas nagy közös teremben fekvő asszonyok beszélgetéseit hallgatva sok minden megvilágosodott előtte, amiről eddig fogalma sem volt. Viccek, tréfák oldották a nyomasztó hangulatot, de komoly, bizalmas vallomások is elhangzottak arról, ki hogyan előzi meg a nem kívánt terhességet, vagy ha mégis bekövetkezett, hogyan szabadulhat meg tőle.

A nők többsége a férjét becsmérelte, ami Máriát kicsit megnyugtatta, mert lám, sok másnak se jobb, mint neki.

Volt, aki a szeretőjéről mesélt, talán kicsit szépítve a valóságot. Ezek a történetek, nagyon hasonlítottak

azokra a szerelmes regényekre, amiket kislányként az árvaházban, titokban olvasott.

A szülés ezeket az új tapasztalatokat egyelőre háttérbe szorította, de valahol mélyen mégis minden szó beágyazódott Mária lelkébe. Szabadabbnak érezte magát a többi nőtől felszedett új tudás birtokában.

A második kislány már nem okozott akkora csalódást az apának, mint amit Ibolyka születésekor átélt, mert lélekben már előre fel volt készülve arra az eshetőségre, hogy nem biztos, hogy fia lesz. Mondogatta is, hogy mindegy, csak egészséges legyen az újszülött. Mikor pedig meglátta a kislány göndör vörös haját, amilyen magának is lehetett, míg meg nem kopaszodott, teljesen elbűvölte a csecsemő, mert szinte önmagát látta benne. Este, mikor befejezte a munkáját, odaült a bölcső mellé és cuppogott, prütyögött a csecsemőnek, alig várva, hogy valami elégedett mosolyfélét váltson ki a piciből.

Egy biztos: senki olyan könnyen nem tudta megnyugtani, elaltatni Rózsikát, mint az apja, amivel a hentes odakinn a legényeknek, az üzletben a vevőknek, az Iparos körben az ismerősöknek, vagyis fűnek-fának eldicsekedett.

Ahogy növekedtek, egyre jobban kiütközött a két kislány közti különbség. Ibolya feltűnő szépségnek ígérkezett, sápadt, fehér bőrű, sötét hajú volt, mint az anyja. Nagy gesztenyeszínű szemeit félénken lesütötte. Tele volt gátlással. Nemcsak az apjától félt, hanem az egész világtól. Rózsi nem volt szép csecsemő és később sem ért fel a nővérével, de élénk talpraesettsége mégis mindig felkeltette mindenki figyelmét. Nem hiába vártak helyette fiút a szülei. Fára mászott, focizott és játszótársai is a környékbeli fiukból kerültek ki. A hentes mindent rá-

hagyott, így az anyja se tudott semmit tenni, hogy kissé megzabolázza.

Mária lelkiismeretesen gondozta a lányokat, de különösebb érzelmi kötődést nem érzett – talán az apjuk miatt, akitől továbbra is viszolygott.

Más munkája nem is nagyon volt, mint a kicsik nevelése, mert a hentes akkoriban már állandó mindenest cselédet tartott a házimunkára és a véres, koszos ruhákat is mosónőre bízta. Hozzátehetjük, hogy ezek a nők más szempontból is jobban megfeleltek az igényeinek, mint a felesége, akinél egyre ritkábban próbálkozott. Az ilyen alkalmak is a *buta liba*, *hülye tyúk*, vagy más hasonló véleménnyel végződtek.

Máriának egyre több ideje maradt, legfeljebb néha az üzletben kellett beülnie a kasszába, ha a pénztárosnak szabadnapja volt. Ha nem jött vevő, ott üldögélve akár álmodozhatott is: Mi lenne, mi volna, mi lehetne? Különösen az új kiszolgáló, Makk Márton kötötte le figyelmét, aki nem csak a bárdot, meg a szeletelő kést forgatta ügyesen, hanem a nyelve is jól pörgött. Néha megeresz-tett egy-egy bókot Mária felé és mikor záráskor a redőny lehúzása közben közel kerültek egymáshoz, azt sutto-gta:

– Lennék én magáért három évig igásló – ezzel igencsak megdobogtatta az asszony szívét.

Egyik délután elárulta Máriának, hogy hamarosan fel fog mondani.

– Miért megy el tőlünk? – ijedezett az asszony.

– Mert ha itt maradok, előbb-utóbb véretem veszi a főnök, az már bizonyos...

– Jaj, hogy mondhat ilyent! Ugyan miért tenne ilyet az uram? – nyitotta rá csodálkozva a szemét Mária, bár azonnal megértette, mire céloz a legény.

– Miért, miért... mert nem tudok én maga mellett élni, ha másnak az asszonya.

- Jaj, hova menne innen?
– Messzire! Szegeden lenne egy megfelelő állás. Már jelentkeztem is. Most várom a választ.
– Ha én kérem... Ha szépen megkérem, akkor se maradna? – évődött az asszony.
– Nem lehet. Nem lenne annak jó vége. Hanem, ha velem jönne, együtt boldogok lehetnénk – tette hozzá szinte tréfálkozva.
– Na, szép kis boldogság lenne abból! Utánunk jönne a férjem és mindkettőnket agyonverne.
– Soha nem találna ránk – szögezte le Márton, de bejött egy vevő és meg kellett szakítani a diskurzust, hogy kimérjen egy kiló ló-májat.

Makk Márton kitöltötte a felmondási időt, aztán elutazott Szegedre, ahol már várta az új állás.

Ahogy múltak a napok, Mária egyre zaklatottabb lett. Türelmetlen volt az alkalmazottakkal, de a lányaival is. Nemcsak Rózsika pimaszkodásai, hanem Ibolyka alamusziséga is ingerelte, és gyakran elcsattant egy-egy hirtelen pofon valami apróság miatt. Ibolyka ijedten túrt és megpróbált alkalmazkodni, hogy ne ingerelje az anyját, de Rózsi az apjához ment panaszra, aki a lánya pártjára állt:

- Ha még egyszer hozzá mersz nyúlni a lányomhoz, ellátom a bajodat!
Ez a fenyegetés csak pár napig hatott, mert mindig történt valami, ami felbőszítette az asszonyt.
– Iboly, teríts! Ebédelünk, a hentes lehet, hogy késik. Nem várunk rá. Hol van Rózsi?
– Nem tudom, talán a padláson.
– A padláson?
– Igen, ott szokott játszani.

– Megint csupa kosz lesz a ruhája! – húzta össze a szemöldökét az anya és mérgesen kiment az udvarra.

– Rózsi, Rózsi! Ebéd... – erre az éles hangra megjelent a lány feje a padlásajtóban, és már jött is lefelé a lépcsőn. Nyomában Gyuri, az új inasfiú igyekezett.

Ahogy leértek az asszony először Gyurit vágta kupán, csak úgy röptében, de a fiú elfutott.

– Meglásd, holnap kidob a mester, ha munka helyett a padláson bujkálsz – kiáltott utána.

A fiú futtában félig hátra fordult.

– Rózsika hívott, hogy menjünk fel játszani.

Mária már nem figyelt rá, Rózsit taszigálta befelé a lakásba:

– Mit csináltatok a padláson?

– Játszottunk, csak játszottunk.

– Mit lehet játszani abban a porban?

– Doktorost, hogy én vagyok a beteg, Gyurka pedig a doktor. Csak megvizsgált...

– Majd adok én neked vizsgálatot. Talán még le is vetköztél? – és belemarkolt a lány hajába, hogy maga felé fordítsa, és a szemébe nézzen.

– Nem! Nem! Csak a bugyimat húztam le!

– Szent isten! Kidobatom azt a kölyköt.

– Ne! Nem tehet róla – könyörgött Rózsi –, én akartam.

– Megmondom apádnak, hogy zavarja el!

A lány szeme résnyire szűkült:

– Akkor én is megmondom, hogy ha apa nincs itthon, akkor úgy hívod, hogy „a hentes”! – Mária pofonvágta, de ettől Rózsi még jobban tűzbe jött: – és azt is megmondom, hogy láttam, mikor a segéd megcsókolt... Igen, a Makk Márton...

– Te szemét! Te kis szemét!

– Hülye tyúk! Hülye tyúk – visított a lány.

Mária már se látott, se hallott, csak csépelte Rózsit.

Ekkor lépett be az apa. Kiragadta imádott lányát a feldühödött asszony kezéből és hogy megvédje, maga mögé penderítette. Nem kérdezett semmit, hanem neki-esett a feleségének és ütötte, ahol csak érte.

– Megmondtam, hogy ne merd bántani! Egy szál ingben jöttél ide! Mindent megkaptál, ami csak eszedbe jutott, semmi nem volt elég. Fotelt meg bidét vettem neked, kedvedre, cselédet tartunk, hogy semmi dolgod ne legyen, csak a lányokkal kelljen törődnöd. Te meg vered őket! Tűnj a szemem elől, mert még agyonverlek!

Mikor Mária végre ki tudott támolyogni a szobából, a hentes is lecsillapodott. Ölbe kapta és úgy csókolgatta Rózsikát. Meg se kérdezte, mivel váltotta ki anyja haragját. Aztán észbe kapott, hogy mennie kell, mert a letaglózott lovat meg kell nyúzni, fel kell dolgozni.

A két kislány rémülten bújt össze a konyhában. Félték, újra kezdődik az egész, az anyjuk rajtuk tölti ki a mérgét és nem lesz, aki megvédje őket, de Mária rájuk se nézett. Teljesen betöltötte saját sérelme és felháborodása.

Berohant a hálószobába és magára zárta az ajtót.

Nem sokat töprengett. Bedobálta a holmiját egy bőröndbe és taxit hívott. Indultában még visszalépett és a falinaptárra írt egy üzenetet:

Csináld, amit akarsz! Engem senki fia ne merjen verni! Pestre megyek. Ne keress, mert én soha többet nem teszem be a lábam a házádba.

Kicsit gondolkodott, aztán, mintegy kegyelem-dőfésnek szánva, a végére körmölte:

Cseszd meg a bidét!

Windczent mestertől el se köszönt. Bevágta magát az éppen megérkező taxiba.

– A vasútállomásra! Gyorsan! – még éppen elérte a szegedi gyorsot.

4.

– Hol van anyátok?

A lányok egymásra néztek, de nem szóltak semmit, János kiment a konyhába, mert éhes volt, de az asszonyt nem találta. Az asztalon még mindig ott árválkodott az ebéd kihűlt maradéka, amiből a lányok délután már lakmároztak, mikor elmúlt a családi vihar.

A hálóban viszont felfedezte Mária üzenetét, amitől olyan dühbe gurult, hogy nemcsak azt az egy lapot, hanem az egész naptárt miszlikbe aprította és még a darabkákat is elégette első felháborodásában.

– Hol van anyu? – érdeklődött Iboly.

Rózi nem kérdezett semmit, mert tudta, hogy ő indította el az eseményeket és már bántotta kicsit a lelkiismeret.

A hentes nem tudta, mihez kezdjen. Kis tétovázás után azt mondta, amit a felesége üzenetében olvasott.

– Elutazott Pestre – de úgy érezte, hogy ez kevés, ezért kiegészítette –, pihenni ment. Szanatóriumban lesz egy ideig. – Jónak találta az ötletet és máris elhatározta, hogy mindenkinek ezt fogja mondani, akkor nem kell kitergetni a szennyest.

A vágóhíd, a hentesüzlet tovább működött, Windczent János napjait az üzlet kitöltötte. Néha eszébe jutott, hogy valamit kéne tenni, valamit intézni kellene a szökött asszony ügyében, de addig halogatta, hogy már értelmét se látta. Hova is fordulhatna? Rendőrséghez,

bíróságához? Aztán megkérdeznék, miért nem azonnal szólt! Mért most jön, két hónap múlva? A levél sincs meg. Bolond fejjel elégette... így csak maradt minden, ahogy volt és a remény is halványodott, hogy Mária egyszer mégis visszajön. Nagy nehezen kialakult egy új rend, kinek mi a dolga és tulajdonképpen már nem is hiányzott az asszony, a lányok is egyre ritkábban emlegették. Ha Windczent mesternek borús napja volt és eszébe jutott félrecsúszott házassága, elővett egy üveg bort és megpróbálta abba fojtani a gondolatait. A jövő, a lányok további sorsa nem foglalkoztatta. Iboly butácska volt, Rózsi meg fegyelmezetlen, tanulni se szeretett. Mindketten egyszerre evickéltek át a kötelező hat osztályon, mert Ibolyának osztályismétlése is volt. Valamit kezdeni kellett volna velük, de a jövő alig foglalkoztatta az apjukat, a lányokat még úgy sem...

Ibolyé lett a háztartás, de inkább a cseléd dirigált neki, mit csináljon, mert semmi adottsága nem volt az irányításhoz. Rózsi? Apja szemében még most is ő volt a pici, akiről gondoskodni kell. Ibolyra bízta, hogy segítsen neki öltözni, mosdani. Persze, hogy nem hagyta magát! Így az apa maga vette át ezt a feladatot és egyre nagyobb örömet lelte benne. Ha Rózsi tiltakozott, könnyen elhárította:

– Előttem ne szégyenlősködj. Az apád vagyok, már pólyás korodban is láttam mindenedet! Lám csak, most meg már pelyhedzel!

Nem gondolt bele, hova vezet az a furcsa, szinte ellenállhatatlan vonzódás, ami Rózsihoz hajtja.

Egyik este, kicsit már becsípett, mikor a pucér lányt az ölébe kapta.

– Majd én megtanítlak, hogy ne olyan fatuskó legyen belőled, mint az anyád volt. Apád vagyok, jogom van hozzá...

– Apa ne... Jaj ne... – de az apja a szájára tapasztotta hatalmas tenyerét. Már nem volt ura magának...

Aztán kijózanodva csitította a lányt:

– Ne mondd el senkinek! Ez a mi titkunk. Kettőnké! Szeretlek, nagyon szeretlek. Meglátod, hogy megédesítem fiatalságodat. Minden kívánságodat teljesítem. Itt a tied lesz minden, minden, amiért dolgoztam egész életemben...

A hentes nem érzett lelkifurdalást. *Az én lányom, az én művem! Nem tudnám elviselni, hogy más nyúljon hozzá.* Rózsika is viszonylag hamar napirendre tért a történetek fölött.

A két lány teljesen betöltötte az anyja helyét. Iboly dolga lett a házimunka, Rózsié az apja vágyainak kielégítése. Az első rémület elmúltával hozzászokott a helyzethez és már nem is bánta, mert az apja kárpótolta, úgy tartotta, mint egy királykisasszonyt. Mindent megkapott, amit csak ki tudott találni. Kicsit kitellett, megmelledett, majd kicsattant az egészségtől. Windcent mester pedig szinte megfiatalodott a két lány között.

Aztán egyszer csak beütött a baj, amire nem is számítottak. Rózsi döbbenet fordult az apjához, hogy valami mocorgást érez a hasában. Csak nem? Akkor már félidőben lehetett. Nem volt mit tenni.

Rózsika még fel se fogta, mit jelent az, hogy egyre gömbölyödik, de az apja kétségbe esett. Mi lesz, ha valaki rájön a titokra? Még börtönbe is csukhatják, oda lesz a jól menő üzlet, a mészárszék, az egész kis birodalom, amit évek munkájával építgetett.

A lakásból se engedte ki a lányát, nehogy meglássa valaki, mennyire változik a formája és egyre kétségbeesettebben méregette, mit csinálhatna vele. Álmában a tagló is felrémlett előtte. A lovak milyen könnyen elpusztulnak... De nem! Rózsit soha nem tudná bántani.

A kislány megérezte az apja méricskélő pillanatait és egyre jobban félt. Már tudta, hogy terhes és azt is, hogy itt valami rettenetes dolog van készülöben.

Egyik este félelmében Ibolyához fordult. Elmondta, mitől tart, de ketten együtt is tanácsstalanok voltak.

– Meg kellene keresni anyát! Ő biztosan tudna valami tanácsot adni – ez volt a legokosabb, amit Ibolya ki tudott találni. – Pesten van valami szanatóriumban.

– Igen, igen! Ez jó lesz.

– Nem lehet ott olyan sok szanatórium, egy nap alatt végigjárhatjuk és megtaláljuk.

– Még ma este el kellene indulni, mielőtt apa kárt tesz bennem. Annyira félek!

– Milyen messze lehet az a Pest?

– Nem tudom, de anya is eljutott oda.

– Mi fiatalok vagyunk, reggelre talán oda is érünk – biztatta Ibolya, akinek a földrajz éppen olyan gyenge oldala volt, mint a húgának.

Alig várták, hogy az apjuk elaludjon. Pár fehérneműt csomagoltak csak be, meg a konyhában, a pöttös bögrében lévő háztartási pénzt rakták zsebre, aztán csendben kilopakodtak a házból.

Keletnek indultak, amerre a város végét sejtették. Hamar kiértek egy széles országútra. Egy darabig azon mentek, de sok autó járt még, féltek, hogy valaki ismerős meglátja őket, vagy akár egy ismeretlennek feltűnik, hova tartanak éjszaka, ezért letértek oldalt az utat szegélyező mezőre, és inkább a fák, bokrok takarásában haladtak tovább. Egy idő után már nem látták a járművek fényét, csak a hold világította meg a tájat, majd azt is eltakarták a felhők. Cseperészni kezdett az eső.

– Ernyőt is hozhattunk volna, vagy legalább sapkát, sálát.

– Mindegy. Most már nem fordulhatunk vissza.

– Még jó hogy nem zuhog. Ezt ki lehet bírni! –
Úgy suttogtak, mintha attól kellene tartani, hogy meghallja valaki, de egy lélek se volt a közelben, még kutyaugatás se hallatszott, csak az éjszaka apró neszezései riogatták őket.

Elállt az eső. Feléledtek a tücskök és hangos ciripeléssel köszöntötték az időjárás jobbra fordulását.

– Nézd csak! Mi világít a fű között?

– Szent-János bogarak.

– Ez biztosan jó jel! Ezek az apró fények talán azt jelzik, hogy helyes úton járunk – bizakodva összenevettek.

Már jó ideje gyalogoltak a nedves réten, néha kukoricáson vágta át, aztán egy szántás hepehupás barázdaín botladoztak. Rózsi el is esett. Kicsit kényszeredetten állt fel.

– Mikor érünk már oda? Fáradt vagyok.

– Pihenhetünk kicsit.

– A hasam is csikar.

– Guggolj le, itt senki se lát meg.

– Nagyon görcsöl!

– Talán hasmenésed lesz. Na, igyekezz. Megkönnyebbülsz, aztán megyünk tovább – biztatta Ibolya a hűgát, de hiába, mert egyre rosszabbul volt. Tehetetlenül állt mellette és csitította, mert félt, hogy valaki meghallja a jajgatását.

Rózsi összeszorított foggal próbálta magába fojtani fájdalmát, de hiába. Összefolyt az idő és a sötétség... Aztán egy nagy görcsöt érzett, azt hitte, mindjárt elájul, vagy talán bele is hal. Egy velőtrázó sikollyal megadta magát, de nem jött több görcs, és végre megkönnyebbült.

– Rengeteg időt vesztegettünk el miattad – korholta Ibolya. – Na, jobb végre?

– Igen. Úgy érzem, sok mindentől megszabadultam. Nem is tudom mi ez, de nagyon elfáradtam... Teljesen kikészültem...

A felhők oszladoztak és a hold fényében megkövülten néztek szembe azzal a szempárral, ami az előttük fekvő vérmocskos valamiből rájuk pislogott. Mikor pedig meghallották a halk, szinte vinnyogó hangot, mindkettőjüket előntötte a borzalom és egymás kezébe kapaszkodva rohanni kezdtek.

– Mi ez? Jaj, mi ez?

– Semmi közünk hozzá!

– El innen! El innen!

– Majd a kutyák, vagy a madarak eltakarítják.

A rémület Rózsának is új erőt adott, de ez nem tartott sokáig.

Egy vizesárokhoz értek. Meg kellett állni. Iboly végignézett a hűgán.

– Szent isten! Csupa vér a lábad szára! Ha így meglát egy csendőr, rögtön bevisznek! Mind a ketten börtönbe kerülünk, mert ott hagytuk... Ott hagytuk azt... azt... – ki se merete mondani, hogy mit.

Elővett a szatyorból egy inget, bemártotta a vízbe és letisztogatta Rózsit.

– Gyerünk tovább!

Már alig vonszolták magukat, mikor a távolban fényeket láttak meg.

– Még egy kicsit tarts ki! Ez már Budapest lehet.

– Hát mégis sikerült! Sikerült! – és megkönnyebbülve, szinte boldogan borultak egymás nyakába.

Kicsit lekuporodtak, hogy megpihenjenek, aztán megnyugodva, most már lépésben tették meg a hátra lévő utat a városig. Messzebb volt, mint a fényekből gondolták. Hajnalodott, mire odaértek.

Kiderült, hogy egy vasút állomása volt a fények forrása.

Rózsi felnézett az állomás táblájára. Majdnem összeesett a csalódás hatására.

Ott voltak, ahonnan elindultak, csak éppen a város nyugati szélén, ahol eddig még soha nem jártak.

– Valahol eltértünk a helyes iránytól... Eltévedtünk, amikor „az” volt... – Rózsi sem volt képes megnevezni a történeteket –, tudod? Amikor futottunk.

– Talán körben jártunk, úgy kerültünk ide vissza a városba.

– Most mi lesz velünk? – sírta el magát Rózsi.

– Nincs visszaút! Nem tudjuk megmagyarázni apának, hogy mi történt, mit akartunk.

Rózsi az öklével törölgette könnymaszatos arcát.

– Találj ki valamit! Ibolykám, találj ki valamit!

– Ne bőgj! Semmi baj! – vigasztalta a nővére. – Gondolj arra, hogy meg kell keresni anyát! Ezért indultunk el. Szedd össze magad! Most szépen, nyugodtan bemegyünk az épületbe. Itt senki nem ismer minket. Utazni akarunk, mint bárki. Ha kérdezik, rokonokhoz megyünk, de nem hiszem, hogy bárkit érdekelne, hova tartunk. Van pénzünk. Vonattal fogunk Budapestre menni. Na? Mit szólsz hozzá?

Rózsi csak szótlánul bólogatott.

Bementek az épületbe.

A mosdóban – ahogy bírták – rendbe szedték magukat. Rózsi magára vette az összes fehérneműt, amit magukkal hoztak, hogy ne vérezze újra össze mindenét.

– Most megveszem a jegyeket. Te addig pihenj egy kicsit – mondta Iboly határozottan. És otthagya a hűgát a váróteremben.

A pénztáros türelmetlenül nézte, ahogy a lány a zsebéből apránként előhalászta a maréknyi aprópénzt.

– Ez nem elég két jegyre.

– Olyan drága?

– Budapest 200 km-re van innen.

– Akkor csak egy jegyet kérek – döntött kis tétovázás után Ibolya. – Az is elég lesz...

– Jaj, istenem! Nem akarok hazamenni. Velem mi lesz most? – siránkozott ijedten Rózsi.

– Szamár! Te fogsz Pestre utazni. Majd én tartom otthon a frontot. Mi történhet? Apa esetleg megpofoz, mert nem beszéltük meg vele, mit akarunk tenni. Annál rosszabb nem történhet. Ki fogom bírni.

Mire fel kellett szállni a vonatra, Rózsi már alig állt a lábán a kimerültségtől.

– Pestig alhatsz – búcsúzott tőle a nővére –, ügyes légy! Ha megtaláltad anyát, írj! – biztatta. Már újra tele volt reménnyel.

Aztán elindult a vonat, Ibolya pedig ott maradt a peronon, és ahogy kigördült a szerelvény, szinte azonnal elszállt belőle mindaz a bátorság, tartás, amit eddig érzett. Fogalma se volt, hogy mihez kezdjen. Leült egy padra gondolkodni, de azon nyomban elaludt.

5.

– Kislány, mit csinál itt? – kérdezte egy öblös férfihang. Ibolya felrezzent és rémülten látta, hogy egy rendőr áll mellette. – Utazik?

– Nem. Várok valakit... – megpróbált természetesen mosolyogni. – Az anyukámat várom Pestről.

– Ejnye! Túl korán jött. A legközelebbi pesti vonat csak délután ér be.

– Nem tudtam.

– Ott a kifüggesztett menetrend az ajtó mellett. Látja? Azon meg lehet nézni. Minden vonat érkezési idejét ellenőrizheti. Ha nem lakik messze, jobb, ha most hazamegy. Még csak tíz óra van.

– Köszönöm szépen. Akkor én megyek is – azzal felállt és elindult kifelé, hogy minél előbb eltűnjön a rendőr fürkésző tekintete elől.

Még össze tudott kaparni a zsebében egy kevés aprót, hát felszállt az első villamosra, ami a keleti városrész felé tartott. Alig helyezkedett el az ülésen, ismét mély álomba zuhant.

– Ébresztő! Ez a végállomás – rázta meg a vállát a vezető. – Itt mindenkinek le kell szállni!

Ijedten eszmélt fel. Tényleg! Ott voltak a vásártérnél, a lómészárszék közelében.

Csak az öreg cselédet találta otthon.

– Apám?

– Hajnalban kelt és kiment falura, valami lóra alkudni. Hát te merre jártál?

Nem volt értelme a köntörfalazásnak, hiszen előbb-utóbb úgyis színt kell vallani, ha a hentes hazajön, keresni fogja Rózsit.

– A húgomat kísértem ki a vonathoz.

– Hova utazott?

– Anyánkhöz Pestre.

– Jobb is. Mert ha itthon szül, csak rossz hírért keltenék. – Az öregasszony, aki máskor szinte néma szemlélőként tett-vett a házban, most egyszerre szokatlanul

bőbeszédű lett. – Eddig nem mertem szólni, mert nem rám tartozik, de régóta láttam rajta, amit láttam. Most, hogy elment, már megkérdezhetem talán... Ki csinálta fel a kisasszonykát?

– Honnan tudnám én azt? Nem voltam ott.

– Na, nem baj. Mással is megesett. Bár kicsit korán kezdte... A tizennégyet se töltötte be, ha jól tudom. Igaz?

Iboly bólintott, de nem mert semmit mondani, hát csak lógatta a fejét. A cseléd félszemmél vetett rá egy pillantást, hátha magától megnyílik és megtud tőle még valamit, de mivel Iboly csak összeszorította a száját, tovább folytatta:

– Börtön járna annak a gazembernek, aki ilyen éretlen virágot szakít! Szegény Windczent urat is sajnálom! Milyen ideges volt, már hónapok óta! Csodálom, hogy nem ment a rendőrségre...

– Rózsi nem akart színt vallani. Nem árulta el senkinek, ki tette azt vele. Mit segített volna a rendőrség?

– Igaz... igaz – hagyta rá bólintgatva az öregasszony. – Csak faggatnák, vallatnák. Nagyobb lenne a felhajtás... Ne búsuljon Ibolyka! Mire pár év múlva hazajön a húga, mindenki elfelejti, mi történt. Az is lehet, hogy férjet talál neki az anyja, abban a nagy városban, talán még jobbat is, mint amilyenhez itt vidéken jutott volna... Nyugodjon meg, Ibolyka!

A lány azonban nem nyugodott meg, mert úgy érezte, hogy a neheze még hátra van. Mi lesz, ha hazaér az apja és Rózsira kérdez? – idegességében hol a körmét rágta, hol a kezét tördelte. Elvonult a szobájába, hogy legalább a cseléd ne nyaggassa állandóan. Megpróbálta összeszedni magát, rendezni a gondolatait.

Hosszas töprengés után úgy döntött, hogy legjobb, ha az apjának is csak annyit mond, amennyit a cselédnek.

A hentes csak késő délután ért haza. Fáradt volt és éhes. Nem a lányain járt az esze, hanem nekiállt falatozni. Teli hassal mindjárt szebb színben látta a világot.

Ibolya nem bírta tovább várni, úgy gondolta lesz, ami lesz, minél előbb átesik a kellemetlen beszélgetésen, annál jobb. Nem várta meg, hogy az apja kérdezősködjön, maga hozta szóba Rózsi dolgát.

Egyszerűbben ment, mint várta. Sőt! Mintha megkönnyebbült volna az apja, mikor meghallotta, hogy Rózsi elutazott Budapestre, az anyjához. Szótlatlanul hallgatott. Talán az járt az eszébe, hogy most már nem övé a gond. Jobb is, ha nem itt, az ismerősök szeme előtt van a lány. Rózsi megígérte, hogy megőrzi a titkukat. És ha nem? Ki hinne neki? Ki tudja bebizonyítani, milyen kapcsolatban volt a lányával?

Végül csak ennyit mondott:

- Nem is tudtam, hogy ismeritek anyátok címét.
- Én nem, csak Rózsi, de nem árulta el nekem.
- Remélem, majd ír és akkor megtudjuk.

Rózsi azonban nem írt és még nagyon sokáig nem kaptak róla semmi hírt.

Ibolya eleinte sokat gondolt rá. Fél éjszakákon át álmatlanul forgolódva töprengett, mi történhetett a húgával. Az eszébe se jutott, hogy valami baj érte. Inkább azon töprengett, rátalált-e a szanatóriumra, ahol anyjukat gyógyítják.

Biztosan megtalálta és azért nem ír a hálátlan teremtés, mert nem akarja, hogy én is utána menjek. Ha nem sikerült volna, valószínűleg már hazajött volna! Mit is kezdetne magában Budapesten?

A hiábavaló töprengés nem vezetett sehova. Ahogy múlt az idő, az emlékek ereje is fakult. Csak néha, álmában kísértette annak a rettenetes éjszakának a képe. A nyöszörgés... a holdfényben csillogó kis szempár. Ilyenkor sikoltozva ébredt, de senkinek nem merte elmondani rémálmait.

Csak a fáradság, az összetörtség maradt a zaklatott álmok után.

Aztán ez is elmúlt.

6.

A következő hónapok csendesen teltek. Ibolya álmatagon tett-vett a házban. Rózsit többé senki nem hozta szóba. Mintha meg se született volna.

A következő nyáron Szegedről érkezett egy boríték, benne egy keresztlevél másolata. Ebből tudta meg a hentes, hogy július 15-én megszületett Windczent Márton, Mária fia. Első pillanatban azt hitte, hogy Rózsika szült fiút és Mária valami módon sajátjának jelentette be, de hamar rájött a tévedésre, mert a születési időpont nem stimmelt.

– Hogy a rosseb enné meg! Az a szentfazék kurva összeállt valakivel és a nevemre íratta a zabi kölyköt!

Ügyvédhez fordult, de hiába dobott ki egy csomó pénzt, az ügyvéd csak széttárta a karját. Nincs mit tenni. Ha törvényesen nem váltak el, Mária még most is Windczent Jánosné és a gyerek jogosan viseli a Windczent Márton nevet. Más kérdés a gyerektartás. Ha be tudja bizonyítani, hogy évek óta külön élnek, és ez idő alatt egyszer sem hált a feleségével, akkor talán nem kell fizetni.

Egyszer sem hált velem? Hogyan lehet azt bizonyítani? Mária búcsúlevele is régen megsemmisült, még arra sincs bizonyíték, mikor ment el. Tanukat keressek? Tovább fizessem a temérdek ügyvédi költséget? Minden kérvény, minden beadvány viszi a pénzt! Aztán bíróságra járni, hogy az üzlet addig ebek harmincadjára jusson? Tönkre lehet ebbe menni!

Úgy gondolta, jobban jár, ha kifizeti Máriának a havi tíz pengőt, amit kér, és nem csinál több bajt magának, mint ami már van.

Jobban megviselte a kis Windczent gyerek születése, mint a Rózsi körüli bonyodalom. Az üzleti ügyei is rosszul álltak. Egészen beleöregedett a tehetetlenségbe. Mindennel és mindenkivel szemben gyanakvó lett. Már Ibolya is idegesítette. Hátha nem is a saját lánya? Ki tudja, mit csinált Mária, mielőtt feleségül vette... A szüzesség egy dolog, de megesett már mással is, hogy szűzen lett terhes. Persze akkor a szentlélekre fogták! Addig spekulált magában ezeken a dolgokon, míg valószínűnek hitte mindazt, ami eszébe jutott. Már rá se tudott nézni a lányára. Egyik nap nem bírta tovább:

– Iboly! Tele vagyok gonddal. Sok a kiadásom. Nem lebzselhetsz tovább itthon. Eredj, keress magadnak munkát!

– Hol? Mikor?

– Bánom is én! Tudd meg, hogy mindent felszámolok. Mihelyt jó vevő akad, el fogom adni a mézárshéket, a fele lakást meg kiadom bérletbe. Ami nekem még hátra van, arra elég lesz a pénz. Utánam senki fattya ne várjon örökséget. Te is eleget etted a kenyereket! Most már gondoskodj magadról.

Windczent Ibolya elindult munkát keresni.

Hat osztályt végzett. A házimunkán kívül semmihez nem értett. A kora sem volt annyi, hogy cseléd-

könyvet válthasson. A maga naiv módján úgy gondolta, hogy ha az ismerősöket megkérdezi, nincs-e szükség rá, előbb-utóbb akad valami munka számára. Még a hentesüzlet rendszeres vevőit is sorra vette. Teltek a hetek, de senki nem biztatta semmi jóval, az apja pedig szinte kinézte a lakásból. Végül már valami ideiglenes megoldással is beérte volna. Kosztért, szállásért is elment volna segíteni, csak hogy ne legyen az apja útjában.

Iboly, munkakeresés ürügyén, de tulajdonképpen céltalanul kódorgott, épp hogy csak ne legyen otthon. Így találkozott Annus nénivel. Az öregasszony nagy, teli kosarakkal cipekedett hazafelé a szőlőből. Régóta ismerte a lányt, hiszen mint más szegény ember, ő is gyakran járt lóhúst venni.

Letette a nehéz terhet egy szusszanásnyi időre és megszólította Ibolyt.

– Alig bírom el ezt a két nagy pakkot – szuszogta –, ha ráérsz, segíthetnél hazacipelni. Nem lakom messze, de már egészen kifulladtam, alig bírok menni.

Iboly készségesen átvette a nehéz kosarakat. Annus néninek mindjárt megeredt a nyelve, fecsegett mindenféléről, aztán a lányt kérdezgette kíváncsian, mi van vele.

Behívta a házba, hogy megkínálja valamivel a segítségért. Pár darab darázs-fészket vett elő a kredencből és egy virágos tányérkán a lány elé tette. A sütemény kicsit száraz volt már, de Iboly éhes volt és jól jött neki a kínálás. Eszegetés közben elmesélte, hogy valami munkát keres, nem akar tovább otthon lenni az apja nyakán. Panaszkodott az öregre, hogy mennyit zsémbel.

– Az utóbbi időben már szinte kibírhatatlan.

– Maradhatnál nálam, míg jobb helyet nem találsz. Csak ketten vagyunk, a párommal. Nem lesz sok dolgod. Elalhatsz itt a konyhában ezen a sezlonon. Eszel,

amit mi és segítesz nekem. Pénzt nem tudok adni, mert magamnak is kevés van. Pár napot ellehetsz nálam, amíg jobb helyet nem ajánl valaki.

Ibolya megköszönte és elment bejelenteni az apjának, hogy talált munkát.

Este már ott aludt az öregeknél.

Otthon külön szobája volt Még soha nem aludt konyhában. Korán kellett kelnie, hogy mire a háziak előbújnak a hálószobából, addigra megmosdjon, felöltözzön. Fürdőszoba nem volt. Vizet a kerti csapról kellett hozni. Ott kinn volt a WC is, rendes vízöblítéses, de vagy tíz méterre a háztól. Mégis úgy érezte, mintha mindig is itt élt volna. Most legalább van nagyanyja, nagyapja, a kényelmetlenségért cserébe.

Az utca felől magas kőkerítés határolta a telket. Apróvirágú futórózsa díszlett rajta, de csak távolról volt szép. Iboly meg akarta szagolni, akkor látta, hogy minden szál tele van virágtetűvel. Mellette hajnalka sor futott a magasba a kifeszített cukorspárgákon. Oldalt magas orgonabokrok alkották a sövényt, de már mind elvirágozott. Anna néni azt mondta, sötétlila meg fehér váltakozik. Tavasszal szép lehetett. A fák alatt árnyliliomok nyíltak, közülük néhány rózsaszín meg fehér legényvirág tarkállott elő. A kert közepén is mindenütt virág volt. Elültették, de nem gondozta senki. A sárga kapucinus virágon is hernyók mászkáltak. Iboly félt, hogy neki kell majd rendet tenni itt is, de nem mondták, talán észre se vették, milyen elhanyagolt az egész kert.

Csak a két naftalinszagú szobát kellett takarítani, meg zöldséget, krumplit hámozni az ebédhez. Délután az öregember elment a szőlőbe, vagy csak a sarki kocsmába, ilyenkor az öregasszony lefeküdt pihenni. A kettős ágy végében volt egy dívány, azon terült el, és akkor Ibolyának meg kellett masszírozni a hátát. Ennyi volt a munkája.

Talált egy könyvet. Az öregek lányáé volt valamikor régen. Annus néni mesélt néha róla. Olyankor el-sírta magát, mert tbc-t kapott és fiatalon halt meg. Igen, ott halt meg a hálószoba melletti szalonban, ahol égszín-kék fényes selyemmel bevont fotelok voltak. Iboly csak az ajtóból látta, hogy olyan, mint a Mennysorszá-g. Oda neki nem volt szabad bemenni.

A könyvre az volt ráírva: Benedek Elek, Piros mesekönyv. A világ legszebb meséi. Minden este ezt olvasta, míg csak rá nem szólt Anna néni, hogy ne pazarolja a villanyt. Ő azért mégis apránként rongyosra olvasta a lapokat. Úgy gondolta, olyan lehet a világ, mint ebben a könyvben. Piros és mesés. Igazságos. A gonoszok megbűnhődnek, a jókból király meg királykisasszony lesz valahol az üveghegyen túl.

A valóságra az öregember ébresztette rá, aki egyre korábban kelt. Nem lehetett véletlen, hogy rendszeresen akkor jött ki a konyhába, mikor Iboly öltözött vagy mosdott.

Egyszer sikerült neki pucéran érni a lányt, aki egy sikkantással a kredenc nyitott ajtaja mögé ugrott.

– Mit ijedezel? Láttam én már olyat! Ne félj! A világháborúban, amerre csak jártam, mindenütt volt menyecsém, de egyiket se kevertem bajba. Tudok én vigyázni! Na, gyere közelebb! Híj, de szép mindened van! – kapott az ijedten szégyenkező kislány felé. – Majd én megtanítlak rá, mi a jó... – de erre nem került sor, mert bejött a felesége.

– Mi történik itt?

– Ez a szemérmetlen leányzó itt illegeti magát nekem pucéran, persze hogy ránéztem. A férfiember csak megcsodálja a szépet!

Az öregasszony első dühében Iboly ellen fordult és pofonvágta.

Csípőre tett kézzel úgy magasodott a rémületében szinte összetöpörödött, még mindig meztelen lány fölé, mint egy igazságosztó démon.

– Így hálálod meg a jóságomat? Így? – ordított magánkívíül. – Elcsábítanád ezt a vén hülyét? Szedd a cókókodat és ne is lássalak többé! Maga meg menjen már ki, hogy felöltözhessen végre ez a szerencsétlen teremtés – mordult a férjére valamelyest lecsillapodva.

Iboly végre rendbe szedte magát, de még mindig potyogtak a könnyei. Szólni se mert, csak a kezzeit tördelte kétségbeesetten.

Annus néni lassan felfogta a helyzetet, és ahogy kicsit megenyhült, megsajnálta a lányt.

– Ne vedd a szívedre! Ismerem én ezt a vén kujont, mindig ilyen volt, éppen azért nem maradhatsz itt tovább. Remélem megérted. – Szinte mentegetődzve folytatta: – Úgyis arról volt szó, hogy csak néhány napig alszol nálunk. Emlékszel, hogy csak ennyit ígértem? Aztán itt ragadtál, de láthatod magad is, hogy ebből semmi jó nem származik. – Már sajnálta a hevességét, a pofont, az egész jelenetet. – Na, ne bőgj már, te kis mamlasz! Majd segíték neked új helyet keresni.

7.

Annus néni sok embert ismert, meg hát nagyon túl szeretett volna adni a kislányon, ezért belevetette magát Ibolyka ügyébe. Még a piacon, a sokadalomban is érdeklődött, nem tud-e valaki egy olyan családot, ahol minde-
nest keresnek.

A felbuzdulás hamarosan eredményre vezetett. Egy középkorú család éppen nagyobb lakásba akart költözni. Négy szoba összkomfort! Ehhez már kell egy

kis segítség, pláne, hogy a feleség üzletasszony volt és kevés volt az ideje. Sajnos a pénze is. Maga a lakbér havi kilencven pengőt tett ki, ezért Ibolyának csak öt pengőt ajánlott a szállás és ellátás mellé. Annus néni azonban meggyőzte a gyámoltalan kislányt, hogy el kell fogadni az ajánlatot. Azonnal felvették, hogy másnap már segíhessen a költözködésnél.

Mire megjött a speditőr a bútorokkal Ibolya felskálta az összes helyiséget. Az asszony mégis sopánkodott, hogy még be kell eresztetni a parkettát sárgítóval és fényesre kefélni legalább a bútorok helyét, mielőtt mindent szétraknak, ahova kell. Egyelőre az egész cókmókot egy szobába zsúfolták. Hajnalodott, mire minden a helyére került. Ibolya akkor már szinte szédelgett a fáradtságtól. Majdnem délig aludt, az asszony nem bánta. Hideget ettek, ketten együtt, Ibolya elfogódott volt, alig mert valamihez nyúlni. Szívesebben elbújt volna valahol egy darab kenyérral meg szalonnával, hogy magányosan ehessen. Később, mikor kialakult a házirend, őt is be akarták venni a családba, hogy az ebédlőbe jöjjön étkezni, de nem tudták rábírní, maradt a konyhában.

– Ne nagyságázz engem! Szólíts a nevemen, Juli néninek! Istvánnak mondhatod, hogy Halmos úr, de vele úgyse lesz dolgod. A kislányom neve Andrea, de csak Andinak hívjuk. Szeptemberben megy elsőbe. Akkor a te dolgod lesz, hogy minden nap iskolába kísérd.

Nagy volt a lakás, de nem volt külön cselédszoba. Az első helyiséget irodának rendezték be, utána jött Andika szobája, majd a hálószoba. Az ebédlő a konyhából nyílt. Ez volt a legnagyobb, talán hatszor hat méteres, de csak egy kis ablak volt rajta, ha nem égett a villany, félhomályban úszott minden. Ide tettek az egyik sarokba egy sezlont Ibolyának. Úgyis neki kellett legkorábban kelni. Kihamuzni, felhordani a tüzelőt, rendbe tenni az

ebédlőt meg saját magát, aztán felöltöztetni Andikát, ami télen meglehetősen nehéz feladat volt. Csak a két lábát dugta ki a pehelypaplan alól, mert a szobában még hideg volt. A harisnya, cipő nagy nehezen felkerült rá, némi közelharc árán a többi is. Egy kis macskamosakodás, aztán indulni kellett. Eleinte kézen fogva mentek, de ahogy Andi megbátorodott, már kitepte a kezét Ibolyéból – őt ne égesse ezzel, nem kisbaba már! Sőt, tanév vége felé már nem is volt hajlandó a cseléd mellett menni. Átvágott az utca túloldalára.

Iboly magában csak undok békának hívta a kislányt, de nem szólt a szülőknek arról, hogy mit művel, mert a hazafelé út kárpótolta. Nézegette a kirakatokat, embereket, a lassan megélénkülő forgalmat. Rendszerint nagy kerülőt tett. Végigsétált a főutcán, ahol a legfényesebb üzletek voltak. Minden portál előtt megállt és hosszan nézegette a számára elérhetetlen luxuscikkeket. Kitalált magának egy játékot. Minden kirakatból választott magának egy, és csakis egy cikket, mintha ezzel máris a magáénak tudhatta volna. Hiába tetszett több is. Mindig betartotta a maga által kitalált játékszabályt, csak egy lehetett a kiválasztott. Na, de másnap! Akkor már nem kötötte az előző napi kívánság. Így lassan akár egy egész kirakatot megszerezhetett ebben az álomvilágban.

Egy ilyen bámészkodás alkalmával a fényképész előtt állt meg. A kirakatban rengeteg látnivaló akadt. Kicsit megijedt, mikor kijött a fényképész.

– Napok óta figyellek. Jó fényképarcod van. Lefényképeznék. Ingyen kapnál tőlem belőle egy sorozatot, ha beleegyezel, hogy kitegyem nagyobb méretben, reklámnak a kirakatba a portrédat.

Iboly csak hebegett zavarában. A fényképész nem erőltette, hogy azonnal döntsön.

– Eridj és beszéld meg otthon, mit szólnak hozzá a szüleid. Ha egyetértenek, bármelyik nap visszajöhetsz a héten. Megcsinálom a képet.

Iboly nem mondta meg, hogy cseléd. Nem is látzott rajta. A fizetését apránként összerakta és dauert csináltatott. Mindig csinos volt, de így már egészen feltűnő szépségként hatott. Nem csoda, hogy a fényképész éles szeme megakadt rajta.

Ibolya nem tudta, mit tegyen, ezért Juli asszonytól kért tanácsot.

– Bolond lennél, ha elszalasztanád ezt az ajánlatot. Tudod milyen drága egy fénykép? Legalább hatot kérj tőle, hogy az egész családnak küldhess belőle, vagy ha majd udvarlód akad, annak is jusson.

Ilyen biztatás után Iboly erőt vett félelmén és elhatározta, hogy elmegy a fotóshoz. Egész éjjel alig tudott aludni, annyira izgult.

A fényképész leültette, jobbra-balra forgatta, aztán egy kis rúzs, púdert kent rá. A fejére egy fekete csipkefátylat terített és már kattogtatta is a gépét.

– Jövő héten jöhetsz a képekért. Megkapod a hat darabot, amennyit kértél. A legjobb beállításból adok, de csak 6x9-es méretben. A nagy képet majd meglátod a kirakatban.

Két hét is eltelt, mire Iboly rászánta magát, hogy elmegy a képekért. Félt, hogy nem sikerült a felvétel. Mit szól majd a fényképész, őt hibáztatja majd, talán kiabál is vele...

A kirakatban kinn volt már az arcképe, lehetett vagy nyolcvan centis. Dermedten bámulta, alig ismert magára, mert eddig fogalma sem volt róla, milyen szép... de már ki is jött a fotós.

– Kitűnő reklám lettél, csak úgy rajzanak az érdeklődők, bár leginkább férfiak. Kérdezik a neved, de

mivel a címedet nem mondtad meg, gondoltam, hogy nem szeretnéd azt se, ha a neved alapján megkeresnének. Nem mondtam senkinek semmit. Micsoda cseleket eszeltek ki egyesek, hogy megtaláljanak! Képzeld! Tegnap azzal állított be két férfi, hogy ők nyomozók. A fejedon lévő csipkét loptad és azért keresnek. Azonnal mondjam meg, ki vagy, hol lehet megtalálni. Szerencsére minden iratot, elszámolást megőrzök, már csak az adóhivatal miatt is. Kikerestem és az orruk alá nyomtam a számlát, hogy lássák, én vettem a kendőt, aztán kidobtam őket.

Iboly hazaérve egy kis elfogódott büszkeséggel mesélte el a hallottakat Juli asszonymak. Aztán még sokszor elsétált a fényképészet kirakata előtt megcsodálni magát, de mindig leszegett fejjel, nehogy ráismerjen valaki. Hétfvégén az apját is meglátogatta, adni akart neki a fotóból, meg elmesélni, mi minden történt vele, de az öreg olyan morc volt, hogy végül szóba se került a fénykép. A lány végül a címét adta csak meg, hogy ha Rózszi jelentkezne, vagy az édesanyja, tudassa velük is, hol dolgozik.

Egyéb programja nem akadt. Se misére, se presszóba nem járt. A hétfvégi cselédkorzót se kereste fel. Ott a sváblányok szoktak szombat esténként ötösével, hatosával összefogódzva sétálni, szomorú dalokat énekelgetve. Azok a falubeli legények kísérgették őket, akik itt, a városban töltötték le a katonaidőt. Kicsit néha vágyott közéjük, de senki ismerőse nem volt, egymagában pedig nem mert odamenni.

Néha moziba eljutott. Ha feliratos mesefilm volt, Andikát kísérte el. Ilyenkor Juli asszony fizette a jegyét, hogy legyen, aki felolvassa a szöveget, mert a kislány még nem tudott elég gyorsan olvasni.

Nem voltak se barátai, se barátnői, csak a házaspár, aki befogadta és a kislány, az „undok béka”, aki megkeserítette az életét.

Árpival is csak lassan barátkozott össze.

Az ablakba állított virágokat öntözte, mikor a jóképű, kékszemű baka elsétált előtte. A fiú is felfigyelt a csinos lányra. Aztán ahányszor kimenője volt, mindig arra járt és Iboly is egyre gyakrabban igyekezett „véletlenül” az ablaknál tenni-venni valamit.

Ha a fiú köszönt és rámosolygott, Iboly rögtön elugrott az ablaktól. Juli asszonynak feltűnt ez a játék és nevetett rajta, biztatta is Ibolyt:

– Ne légy ilyen mafla! Itt akarsz megöregedni? Csinos az a srác és igazán jóra valósnak látszik.

Így aztán Iboly elment sétálni Árpival, de nem sokra jutottak, mert a lány tele volt gátlással. Minden kimenőt együtt töltöttek és hogy hiába próbálkozott, úgy látszott, hogy annál nagyobb lett a szerelem és a vágyakozás a fiúban. Leszerelésig nem jutott többhöz, mint néhány félénk csókhoz.

Alig utazott haza, levelet írt, hogy elküldené az anyját, megkérni Ibolya kezét.

Ibolya kétségbeesett, mert nem mondta meg a fiúnak, hogy ő itt csak minden es cseléd.

– Sose félj! Majd én segítek rajtad – vigasztalta Juli asszony –, azt fogom mondani, hogy a nagynénéd vagyok. Árva lány vagy, azért vettelek magamhoz. Csak arra vigyázz, hogy egyformán beszéljünk.

Ez már tetszett Ibolyának és azonnal meghívta jövőendő anyósát, hogy megismerkedjenek.

Még egy levél jött. Most már az anyós írt. Azt írta, ha így áll a helyzet, hogy Ibolya nem a lánya, hanem a befogadott unokahúga Julikának, akkor ő mindjárt ma-

gával is vinné. Az esküvőig legalább megszokná a kislány az új környezetet.

– Na, látod! – örvendezett Juli asszony. – Megy ez, mint a karikacsapás! Férjhez mész és legalább a sajátodban dolgozhatsz. Nagysága lesz belőled! Vagy komámasszony? Nem is tudom, faluhelyen milyen titulus jár az asszonynak.

– Menyecske. Azt hiszem, falun úgy mondják, hogy menyecske.

Iboly boldogan készült a menyecskeségre, és izgalommal várta a találkozást jövődő anyósával. Jaj, csak neki is tetsszen! Legszívesebben azonnal indult volna. Már előre összerakta kevéske holmiját, hogy ha utazásra kerülne a sor, ne sokat késlekedjen.

A megbeszélte napon megérkezett Árpád anyja, bőszoknyás, bögyös menyecske, talpraesett, jó beszédű asszony. Egy nagy, kerek kosárban süteményt hozott. Nyomban elótálalta, hozzátéve, hogy nem marad ebédre, a következő vonattal indul is haza, mert ott vannak az állatok, nem lehet magára hagyni a házat.

– Özvegyasszony vagyok. Ketten a fiammal látunk el mindent. Árpád ügyes legény, dolgos, de meg is van ám a látszatja – dicsérte a fiát, mint a portékát. – Jó helye lesz mellette a feleségének. Dolgozni azt kell majd, mert nagy a gazdaság, de hát a fiatalok maguknak dolgoznak. Ha meghalok, övék lesz minden. Meg hát a gyerekeiké, ha úgy adja az Isten.

Iboly ettől a lehetőségtől, hogy majd gyerekei lesznek, fülíg elpirult, de az asszony kedveskedve próbálta feloldani a lány zavarát.

– Aztán mondd csak, kislányom, szereted az állatokat?

Iboly egy kukkot se szólt, csak félénken bólogt, ezért az asszony bátorítólag folytatta:

– Van ám nálunk minden. Cicák, kutya kettő is. Csirkék, kacsák, libák. Malacok az ólban... Tehenek, de még kis boci is. Majd meglátod, milyen szépek.

Végre Juli is szóhoz jutott. Igyekezett bemutatni Ibolyt. Elmondta az egész legendát, pontosan úgy, ahogyan Ibolyának ígérte. A lány továbbra sem beszélt, csak izgatottan tördelte a kezét. Alig mert felnézni a jövőző anyósra. Attól is félt, hogy elszólja magát és kiderül az igazság, hogy nem szegény rokonlányként, hanem mindenes cselédnek tartják Halmosék.

Az anyósjelölt még egyszer jól megnézte Ibolyát. Csinos lány, karcsú, igaz a lába nem a legszebb, kicsit görbe, de az nem számít. A kidolgozott kezére is vetett egy szakértő pillantást. Pirosak, kicsit bütykösek az ujjai. Jó dolgos lehet. Nem kímélte ezt a nagynénje eddig se. Hozzá van szokva a munkához, hogy tegye, amit parancsolnak neki. Mindennel elégedett volt.

– No, Ibolyka! Elhatároztad magad? Velem jössz?

– Igen – felelt a lány alig hallhatóan.

– Hát akkor hozd a holmidat! Ha még nem pakoltál össze, igyekezz vele, mert a vonat nem vár.

Iboly, aki már napok óta a csomagolással volt elfoglalva, most csak szaladt, felkapta a kis cekkert és már jött is. Csak úgy vibrált belőle az izgalom, a boldog várakozás. Úgy érezte, búcsúzólul illene valamit mondania „nagynénjének”.

– Juli néni! Köszönök mindent... és Halmos bácsinak is, meg Andikának. Ne haragudjanak rám – hadarta összevissza.

Valahogy véget kellett már vetni ennek a búcsúzkodásnak:

– Induljunk kislányom! – állt fel az asztaltól a menyecske. – A süteményt maguknak hoztam, fogyasszák egészséggel!

8.

Juli nem vett fel másik lányt Ibolya helyére.

– Azt a kis portörleszt te is meg tudod csinálni, ami naponta Ibolya dolga volt – mondta Andikának –, aztán megkapod zsebpénznek az öt pengőt, ami a cselédé lett volna.

A kislány bólogatott, de a buzgalma egy hétig se tartott, a továbbiakban a portörlelésből nem lett semmi, igaz, a pénzről se esett több szó.

Nyár végén megjelent Ibolya.

– Hát te mi járatban vagy?

– Visszajöttem – hajtotta le a fejét a lány. – Itt maradnék, ha visszavesznek, ha nem töltötték be mással a helyem.

– Csak nincs valami baj?

– Nincs. Csak minden másképp volt, mint ahogy nekem megígérték.

Az asszony nem erőltette, hogy beszéljen. Majd elmondja magától is, hogy mi történt, ha kikívánczik belőle.

– Nem vettem fel senkit. Maradhatsz. A kislányom fiatal még, játékos, alig segít valamit. Szükség van rád.

Arra gondolt, hogy hamarosan itt az ősz. Andika a portörlelést is sokallta... Ki hordaná fel a pincéből a tüzelőt, sikálná a követ, fényesítené a parkettát, ha nem vesznek fel cselédet. Ibolya kicsit alamuszi, de nem kerül

sokba és legalább már ismerik, biztos, hogy nem ragad a keze.

Visszaállt a család régi rendje, csak éppen Iboly lett még csendesebb, még félénkebb, mint az utazás előtt.

Julit egyre jobban furdalta a kíváncsiság, de nem akart tapintatlan lenni. Hónapok teltek el, mire végül nem bírta tovább és rákérdezett, mi történt, miért nem lett Árpád felesége, ha már befogadták abba a családba.

Ibolya elsírta magát.

– Minden más volt, mint ahogyan nekem mondták, de csak lassan jöttem rá. Mindenki hazudott, az asszony is, Árpád is. Minden egészen... egészen más volt...

– Túl sok volt a munka?

– Sok volt és nehezen is tanultam bele, mert fejni, trágyázni itt a városban nem kellett, honnan tudtam volna, mit várnak tőlem egy falusi gazdaságban? Hét tehenük volt, disznók az ólban. Nem ez volt a baj, hiszen igyekeztem, ahogy csak tudtam. Első nap megmondta az asszony, hogy mi lesz a dolgom, de míg én egy tehenet megfejtem, ő hárommal végzett. Azt mondta, hogy lusta vagyok. A tehén a szaros farkát az arcomba csapta, aztán felrúgta a sajtárt. Az asszony ordított, hogy én vagyok az oka, mindent rosszul csinálok.

– Belejöttél volna hamarosan.

– Lehet. De mért nem mondta meg, hogy őt azért nem keni be a tehén, mert a farkát a szőrivel a lábához köti? Ha nem veszem észre, máig szaros lenne a képem.

– Hát igen. Mindennek megvan a forszja.

– A disznókat se bírtam. Talán nincs is még egy állat, aminek olyan bűdös lenne a trágyája. Azt is nekem kellett kihordani. Nem mutatták meg, hogyan csináljam... hogy deszkát kell a talicskára rakni, akkor nem potyog szanaszét a mocsok. Mindenre magamnak kellett rájönni.

Odahaza csak lovat láttam, az még holtában is tiszta, gusztusos!

– Drágám, bizony ilyen a paraszti munka. Aki nem abba született bele, annak nehezen áll rá a keze!

– Tudom, nem is ezért hagytam ott őket. Hanem, mert Árpád is egészen más lett, mint itt katona korában. Már első este hívott, hogy menjük, mert a teheneknek szénát kell lehúzni a szénapadlásról. Engem küldött fel, hogy taszítsam lefelé a szénát, de rögtön utánam mászott és beletaszított a szénába. Azt hittem csak tréfa és olyan illatos volt minden! Ott játszottunk, hemperegtünk, aztán hirtelen nekem esett... Hiába mondtam, hogy én még soha... és most nem akarom, csak az esküvő után. Megpofozott. Minek jöttem, ha nem akarok...? Belőle ne csináljak bolondot... Mit tehettem volna?

– Más férfi is begorombul néha, ha úgy érzi, hogy átejtek. Nem olyan nagy baj ez! Hiszen összetartoztatok. Feleségül akart venni.

– Dehogy akart! Az esküvő többet szóba se került.

– Talán ő is csalódott. Mászt várt...

– Mászt várt? Jó bolondot! Azt hitték, bennem jó bolondra akadtak! Én csak dolgozzak, ők meg éljenek, ahogy addig!

– Nocsak?

– Lassan kiderült minden. Árpád nem is az asszony saját fia! Úgy fogadta örökbe, kamaszkorban, vagy nem is tudom, hogyan került oda... Mikor a gazdát baleset érte és meghalt, tele lett a falu pletykával, hogy ezek ketten hogyan vannak egymással. Én csak azért kellettem, hogy mondhassák, hamarosan nősül a fiú! Terhes a lány, majd elveszi... Akkor elül talán a mendemonda. Híresztelték is széltében-hosszában...

– És terhes lettél?

– Nem. Tovább nem is zaklatott. Visszament az asszony ágyába, ahogy addig. Én meg fejni a teheneket. Hát ez volt.

Az elmaradt esküvőt nem emlegette fel többé senki. Iboly újra bezáródott, még szótlanabb lett, mint az utazás előtt. Pedig a Halmos család befogadta, mondhatni annyira, mint egy szegény rokont szoktak. Hétköznapokon a konyhában étkezett, de karácsonykor ő is ott állt a gyertyafényes fa alatt, új ruhát kapott, selyemharisnyát, húsvétra kölnit, és a névnapján, születésnapján is megköszöntötték valami apró meglepetéssel.

Igazi nagy örömet akkor érzett, mikor az apját meglátogatva a hűgáról kapott hírt. Rózsi Pestről küldött levelet. Tudatta, hogy az anyját máig se találta meg, de nem is csodálja, mert sokkal nagyobb az a Pest, mint ők gyerekként gondolták. Eleinte nehéz sora volt, de feltalálta magát és most már szépen keres. Jól van. Ennek bizonyosságául fényképet is küldött. Kis amatőr fotó volt, de jól látszott, hogy vidáman tekint a világba. Mindenféle olcsó, vásári műtűrrrel feldíszítve úgy nézett ki, mint egy karácsonyfa, éppen csak a csillagszórók hiányoztak róla, de Ibolyt teljesen elbűvölte. Elkérte apjától Rózsi címét, hogy ő is küldhessen képet magáról.

Hamarosan levelezni kezdtek. Rózsi elújságolta, hogy már saját albérleti szobája van, vendéget is fogadhat. Egyre unszolta a nővérét, hogy látogassa meg. Ha megtetszik neki a főváros, akár ott is maradhatna. Újra együtt lehetnének. Még munkát is szerezne neki. Iboly azonban nem akart mozdulni.

Vagy félév is eltelt ezzel a huzakodással:

Gyere – nem megyek, nem akarok változtatni, itt is jó helyem van.

Rózsi dicsérte Ibolyt, milyen szép a fényképe. Olyan jól áll rajta az a fekete csipke fátyol, hogy Pesten még modell is lehetne! Azok igazán jól keresnek, de ha az alakja is megfelelő, akár a képzőművészetin is alkalmaznák, pláne, ha aktot is vállal. Iboly nem tudta mi az, hogy akt, hát Julihoz fordult.

– Pucéron kell kiállni egy dobogóra, a festők meg lerajzolják. Csak nem a húgod meztelenkedik ott Pesten?

Iboly a következő levélben meg is kérdezte Rózsi, hogy nem ilyen meztelen modellségből él-e. Megjött a válasz, hogy bár úgy lenne, ő bizony nem bánná, de oda nehéz bejutni. Éppen csak hallott róla, hogy ilyen is van. Neki egyszerűbb munkája van. Néha fárasztó, de jól keres. Más nem írt róla. A városról viszont oldalszám áradozott a levelekben.

Most már Ibolyt is furdalta a kíváncsiság és talán az irigység is, de el se tudta képzelni, hogyan utazna ő egyedül Budapestre.

Addig-addig levelezett egymással a két lány, míg végül Rózsi elhatározta, hogy meglátogatja a nővérét.

– Ha te nem jössz, majd megyek én, de az apámnál nem alszom, az biztos.

Iboly ezt csak olyan ígéretésnek vette, amit nem kell komolyan venni.

Egy szép napon beállított Rózsi. Olyan volt, mint a képen, amit küldött: kicsit csiricsáré ruhában olcsó bizsukkal kidekorálva. Sok volt rajta a festék is, ami eléggé közönségesse tette, de még így is süttött róla valami virgonc fiatalság.

– Itt alhatnék, Juli néni? Csak egy napra jöttem. A holnap délelőtti vonattal már megyek is vissza Pestre. Várnak a kuncsaftjaim – tette hozzá nevetve.

– Nincs vendégszobánk. Még csak felesleges fekvőhely sincs nálunk. Nem is tudom, hova tehetnék – mentegetődzött Juli, de Rózsi máris ajánlott egy megoldást.

– Egy éjjel nem a világ! Elférek én Iboly mellett is. Úgyse sokat fogunk aludni, annyi megbeszélőnivalónk van. Juli kelleetlenül, de beleegyezett.

Valóban nem sokat aludtak a lányok – de bizony a háziak sem –, mert annyit vihorásztak, hogy a hálószobába is behallatszott. Meg is kérdezte Halmos a feleségét:

– Ki a fene ez a lány?

– Iboly húga. Nem dobhattam ki, csak egy napra jött. Holnap megy vissza Budapestre.

– Mit csinál ott?

– Nem tudom. Talán fodrász, varrónő, vagy hasonló, mert a kuncsaftokat emlegette.

Ibolya reggel összecsomagolt.

– Ne tessék haragudni, de elmegyek Rózsival. Meg szeretném nézni, milyen Budapest. – Izgalmában szokatlanul bőbeszédű lett. – Ott a föld alá is bemegy a villamos és nem csak egyszer egy évben lehet cirkuszba menni, hanem bármikor, ha van rá pénze az embernek. Az egész város csupa fényes kirakat, mint itt a főutcán. Állatkert is van és Rózsi már zsiráfot is látott, ami olyan, mint egy ló, de foltos és olyan hosszú, vékony nyaka van, hogy felér a fák tetejéig. A húgomnál ellakhatok. Aztán meglátjuk. Talán tud nekem munkát szerezni. Azt mondja, majd ő betanít, és ha jól dolgozom, sokkal többet kereshetek, mint itt vidéken.

– Nem akarom kedvedet szegni – biccentett az asszony, de egy kis kétkedés is volt a hangjában. – Ha mégse lesz olyan jó sorod, mint képezed, hozzánk mindig visszajöhetsz. Egyelőre nem veszek ide más lányt a helyedre.

9.

Halmosék nem vettek fel új cselédet. Eleinte Iboly miatt, később pedig a megváltozott viszonyok miatt. Nem mentek ugyan tönkre, de egyre nehezebben éltek. Halmos állást vállalt, mert az fix fizetést jelentett, nem kellett minden hónapban idegeskedni, hogyan alakul a bevétel. Az iroda bútorait eladták. A helyiséget pár használt darabbal csinosan berendezték, és albérlőt fogadtak. Ezzel sem volt szerencsájuk. Az első bérlő, egyetemistának mondta magát, de inkább munkanélkülinek látszott, mert naponta délig aludt. Csak délután ment el – Juli úgy képzelte – talán állást keresni.

Hamarosan rájöttek, hogy éjszaka kilopakodik a konyhába. Kutat a konyhaszekrényben, és ha maradék ételt talál, megeszi. Nem volt válogató. Eltűnt a kifli, ami Andi másnapi tízóraijának volt odakészítve, máskor a fasírozott, vagy a piskóta, de nem csak egy darab, hanem ha nekiállt, mind megette, amennyit talált. Kiitta a bögre tejet, kikanalazta a főzeléket. Mikor mi volt.

Legalább a tányért is mosná el – mérgeződött Juli. Mikor aztán a második hónapban a lakbérrel is adós maradt, felmondtak neki. Juli akkor már félt is tőle, hátha valami alvilági alak, zsebmetsző, vagy kém.. Jó volt a megérzése, mert hamarosan rendőrök keresték a fiút, de addigra már elköltözött.

A következő albérlő egy slampos öregember volt. Vele együtt rengeteg bolha költözött a lakásba. Jól fizetett az öreg, ezért nem mondtak fel neki, csak megpróbálták izolálni a szobáját a többi helyiségtől. Bolhaporral szórták tele az ajtó küszöbét, nehogy átjöjjenek és elárasszák az egész lakást a hívatlan vendégek.

Juli naponta takarította az albérlő szobáját. Ilyenkor nemcsak a bolhák ugráltak fel a lába száraára,

hanem az öreg is megpróbált belecsípni a fenekébe. Ez már sok volt és felhagyott a szoba takarításával. Egyik nap az öreget az ajtó előtt fekvé találták. Eszméletlen volt. Kihívták a mentőket, de már késő volt. Nem jött többé vissza, csak a fia jött el a holmijáért.

– Nem is tudtam, hogy van fia! – ámult Halmos.

– Ne kísérletezzünk több albérlővel. Inkább anyámat beszélném rá, hogy költözzön hozzánk. Mindenki jól járna. Neki nem kell lakbérre költeni, és ha én is állást keresek, Andika nem lenne itthon egyedül délutánoként.

Alig rendezkedtek be erre a takarékos életformára, beállított Ibolya. Sovány volt, mint egy gebe, de arca megőrizte régi szépségét.

– Hazajöttem – mondta fülig vörösödve.

– Haza?

– A helyem... Nincs már meg a helyem?

– Most jössz a helyedért, négy év után?

– Azt hittem...

– Értem, de közben változott a helyzet. Anyám látja el a háztartást. Andira is ő vigyáz.

– Segítenék neki, takarítani, kihamuzni, amit kell.

– Értsd meg, nincs pénzünk cselédre. Még a havi öt pengőt se tudom felajánlani, amennyi a zsebpénzed volt nálunk. A kosztodat se biztosíthatom.

– Nem baj. Egy heverő csak van, hogy megalhassak. Nekem nincs hova menni.

– Apád?

– Apám két éve meghalt. A lakását anyám rögtön eladta. Legalább az éjjel hadd maradjak itt.

– Persze, persze, majd csinálok neked helyet.

Már esteledett, ezért nem fogtak nagyobb rendezkedésbe. Andi szobájában volt egy kanapé. Azon ágyaztak meg Ibolyának.

– Itt elalhatsz addig, míg munkát és szállást nem találsz magadnak.

Másnap Szidi néni, Juli anyja ebédre is meghívta Ibolyt, hiába ingatta a fejét a lánya.

– Én főzök! Én tudom, mire jut, mire nem – mondta később –, ne legyetek ennyire szívtelenek!

Így aztán Iboly bekvártélyozta magát Halmosékhoz és onnan járt munkát keresni. Addig is szüksége volt valami pénzre, ezért előszedett a csomagjából pár ruhát.

– Ezeket eladnám, ha akad rá vevő. Tiszta új minden. Van, amin még rajta van az árcédula is. Andika majdnem olyan magas, mint én. Felpróbálhatná.

Juli még szóhoz se jutott Andi már magára is húzta az első darabot, aztán sorban a többit. Boldogan forgolódott a tükör előtt. Különösen egy vörös-zöld selyemblúz tetszett neki.

– Vedd meg, anyu! Ezt vedd meg nekem!

– Nincs rá pénzem, de ha ingyen lenne, se engednék ilyenben járni.

– Úgy néz ki benne, mint egy kis kurva – suttogetta Szidi mama rosszállóan Juli fülébe.

Ibolya hamarosan segédápolónő lett az egyik kórházban, ott a kosztja is megvolt, de továbbra is Andi szobájában aludt.

Csak esténként találkozott a kislánnyal. Nem sok szót váltottak, mert Andi ilyenkor még rendszerint tanult vagy olvasott. Iboly minden este a kanapén ülve újságpapírból csavart csíkokra tekerte a hajfürtjeit, hogy másnap újra frissen göndörítettnek látsszon.

– Új könyvet kaptál?

– Nem, az osztályfőnököm, máter Klára adta kölcsön, hogy olvassam el.

– Mi a címe?

– Amit a serdülő lánynak tudni kell. El akarod olvasni? Nagyon érdekes!

– Ideadhatod, ha más nincs.

Ibolya fél óra alatt végzett a vékony füzettel.

– Hülyeség. Szép is lenne, ha mindez így lenne! Aki ezt írta, annak fogalma se volt az életről.

– Akkor hogyan vannak a dolgok?

– Engem ne kérdezz. Én ebbe nem szólok bele – rázta a fejét Ibolya, aztán még hozzáfűzte: – Te egy álmovilágban élsz. Szerintem anyád nagyon rosszul nevel. Ha ilyen tudatlan leszel, nagy csalódásaid lesznek – tovább nem volt hajlandó beszélgetni. Magára húzta a takarót és úgy tett, mintha aludna, de Andi látta, hogy időnként a szemét törölgeti.

Reggel korán kellett kelni, mert Ibolya munkája hatkor kezdődött, és nem késhetett el.

Még egy hónapig se tartott a kórházban ez a viszonylag kielégítő kereseti lehetőség, de az idősebb betegek sokat panaszkodtak Ibolyra. A főnővér eleinte el se akarta hinni, hogy ez a csöndes lány türelmetlen és góromba lehet, és gúnyos megjegyzéseket tesz, ha valakit tisztába kell tenni. Végül állítólag már annyi volt a panasz, hogy felmondtak neki.

10.

– Az nem egészen úgy volt! Lehet, hogy egyszerű kétszer kicsit türelmetlenebb voltam a kelleténél. Az ember hajnalban kel, beállít jóformán kialvatlanul a munkahelyére és látja, hogy az éjszakás nem hozott rendbe semmit. Ott vannak az öregek, abban, amit éjszaka csináltak. A nővérrel nem lehet morogni egy segédápolónak. Néha kijön az emberből az ideg és ki van legköze-

lebb? A beteg, de mégiscsak ő csinált be! Tetszik engem ismerni, engem ritkán önt el a Szent Antal tüze. Andikával se pöröltem soha, pedig kisebb korában rajzszoget rakott az ágyamba, kék temperát nyomott a cipőmbé, és még engem hülyézt le, hogy nem értem a viccet, hiszen ez csak áprilisi tréfa volt.

– Ejnye! Ezt nem is tudtam,

– Régen volt. Már elmúlt. Most se panaszként mondtam.

– Hát minek?

– Mert a kórházból se azért dobtak ki, hogy rosszul bántam a betegekkel.

– Térj már a lényegre! Mért mondtak fel?

– Mert rosszkor jött be a főnővér a vizsgálóba.

– Képzelem! Valami gyógyszerhez nyúltál...

– Nem nyúltam semmihez, csak amit a főorvos úr parancsolt. Azt mondta, ha szót fogadok, örökös állásom lehet ott.

– Hamar vége lett az örökös állásnak!

– Persze, mert az a hájas öreg orvos, akivel éppen... szóval a főnővér férje volt... és...

– Ne mondd tovább! Hallani se akarom. Keress munkát, szállást magadnak. Ideje, hogy eltűnj innen.

– Ibolyt most már elküldöm, de végleg, nem is tudom, eddig mért adtam helyet neki – panaszkodott Juli a férjének.

– Mert szinte nálunk nőtt fel. Tizenöt éves kislányként került hozzánk.

– Most már elég volt belőle! Megint nincs munkája. Tudod mért dobták ki a kórházból?

– Nem.

– Mert az egyik orvossal kefélt!

– És az orvost?

– Azt? – hökkent meg Juli –, a főorvost nem dobhatták ki. Nyilván Iboly volt a hibás. Kellette magát, vagy mit tudom én. Ráutaló magatartást tanúsított, hogy hajlandó...

– Főnök és beosztott. A szakszervezethez is fordulhatott volna. Biztosan valamilyen kényszerhelyzetben volt szegény kislány, vagy legalábbis mondhatta volna.

– Aztán akkora botrány lett volna belőle, hogy többé sehol nem kap munkát.

– Ez sajnos lehetséges. Elég baj, hogy ilyen álszentek az emberek! Maga az eset nem ok arra, hogy elzavard a lányt.

– A kislányunk szobájában alszik.

– Nem közös ágyban.

– De kefélt a főorvossal.

– Tekintsünk el a körülményektől. Arra nem gondoltál, hogy esetleg szerette?

– A technikáját!

– Ez nem vice! Felnőtt nő. Joga van hozzá, hogy nemi életet éljen. Attól még nem leprás, hogy ki kelljen közöszíteni. Velem soha nem próbált kikezdeni.

– Azt adja meg neki az atyáúristen! Kiszedném mind a két szemét.

Iboly tehát maradt. Egyelőre a bérház lakóinál érdeklődött, nem keres-e valaki mindenest vagy bejárónőt. Két idősebb özvegy fel is fogadta. Egyiknél délelőtt takarított, ott kapott ebédet, a másik helyett délután bevásárolni ment és ezzel megvolt a vacsorája. Pár pengőt is adtak neki. Este még felment néha Pongrácz úrhoz a negyedikre.

Pongrácz nyugdíjas tanár volt, bőven hetvenes. Neki az ingeit mosta, másnap este meg kivasalta. Ezért is kapott valamit.

– Iboly! Így nem mész semmire! Ebből nem lehet megélni és nálunk se maradhatsz örökké – vette újra elő Juli a lányt, mert már nagyon elege volt belőle.

– Hova menjek?

– Hova? Hát például vissza Pestre, ahol állítólag jó munkád volt. Látom, milyen csicsás ruhákat tudtál venni.

– Oda nem mehetek. Ide vagyok bejelentve állandó lakosnak. Hiszen tetszik tudni!

– Ugyan! Az már régen volt.

– De úgy maradt és ezért ezt a címet adtam meg a rendőrségen.

– Rendőrségen? Talán a Bejelentő Hivatalban.

– Nem voltam én bejelentkezve Pesten sehova. Rózsi azt mondta, felesleges. Jobb, ha Juli néni címe az állandó lakhelyem. Akkor Budapesten nem macerálhat senki.

– Ez volt a baj? Már ebbe is beleszól a rendőrség?

– Nem... nem.

– Te lány! Csak nem loptad valahol azokat a ruhákat, amiket itt mutogattál nekünk?

– Jaj, dehogy! Hiszen tetszik ismerni. Nem nyúltam én még soha életemben a máséhoz.

– Akkor mért jöttél vissza ilyen hirtelen?

– Más... egészen más miatt. Jaj! Ne tessék engem faggatni! – sírta el magát Iboly.

– Ha ennyit elmondtál, akkor most már itt az ideje, hogy őszintén színt vallj! – förmedt rá az asszony. A cseléd megadta magát:

– Engem kitiltottak Pestről. Nem mertem elmondani... Engem... engem úgy zsuppoltak haza...

– Szent isten! És Rózsit?

– Őt nem... Neki rendben voltak a papírjai. Ahogy nagykorú lett, rögtön kiváltotta a bárcát.

Juli asszony majdnem elájult.

Látva az asszony döbbenetét, Iboly azonnal tudta, hogy rosszul szolt. Kár volt elmondani, hogy miből élt Pesten a hűgával együtt. Már nem volt érdemes magyarázkodni, ezért könyörgőre fogta a dolgot.

– Elmegyek, ha kell, még ma elmegyek, csak ne tessék senkinek semmit elárulni abból, amit most elmondtam. Ha megtudják a lakók a házban, mindenkinek elpletykálják, hogyan jöttem vissza Pestről, nem kapok itt munkát, ennem se lesz mit. Pedig én befejeztem, ami ott volt. Dolgozom... minden munkát vállalok, és nem kurváltódsból akarok élni... de itt én senkit nem ismerek, aki segíthetne. Kihez fordulhatnék? Ki hinne nekem? – csak úgy áradtak belőle a szavak, és az arcán végigfolytak a keserűség, a kétségbeesés könnyei.

Juli csak hebegett, mikor szóhoz jutott:

– És még volt képed... volt képed a cifra ruhádat az én ártatlan kislányomra próbálgatni! Minél előbb menj el tőlünk... Elég volt! Még ma menj el innen! – aztán mintha megsajnálta volna Ibolyát: – Nem... nem mondok senkinek semmit. Persze, hogy nem... Csak menj, és ne emlegesd sehol, hogy hónapokig Andika szobájában aludtál!

Iboly örült, hogy befejeződött ez a kilátástalan alkudozás és azonnal elment a lakásból. Először a hátsó udvarban lakó két özvegyet kereste fel, akiknél már eddig is dolgozott, hátha kapna tőlük szálást, de egyikük se akarta befogadni. Minek is kerülgessenek egy cselédet, aki végtére is idegen. Ki tudja, mi lakik benne!

Ezután Pongrácz bácsihoz ment könyörögni. Az öreg tanár megsajnálta.

– Nézd kislányom, magam vagyok ebben a két-szobás lakásban. Az egyik szobában ellehetnél. Kevés a nyugdíjam. Eddig is nehezen fizettem ki neked, amit a

mosás-vasalásért szoktál kapni. Mind a ketten jól jár-
nánk, ha ezután a szoba fejében csinálnád az eddigieket
és még hozzá talán egy kicsit takarítanál is. Örökbe nem
fogadhatlak, ahhoz már nagylány vagy – tréfált az öreg
tanár –, de azért úgy lehetnél itt, mintha csak az unokám
lennél.

Iboly este már át is vitte a holmiját Halmoséktól
Pongrácz úr lakásába.

Juli végre megnyugodhatott.

Iboly hamarosan felmondta a bejárónői munkát a
két özvegnél. Ha nem fogadták be, mikor nagy szüksége
lett volna rá, inkább az öreg Pongrácz bácsinál vállalta a
főzést meg a bevásárlást is az eddigi munkája mellé,
vagyis előlépett házvezetőnőnek. Ez kitöltötte szinte az
egész napját.

Andikának már kezdett nagylány formája lenni,
de még mindig gyerekesen naiv volt.

A minap is arra tipegett be Szidi mama a gyerek-
szobába, hogy unokája a szekrény ajtaját csapkodja.

– Mi ez a szörnyű zaj?

– Kísérletezek!

– És mire jutottál?

– Eddig még semmire! Azt szeretném kitapasztal-
ni, hogyan csípheti be az ember a fülét a szekrényajtóval.

– Érdekes probléma! Házi feladat, hogy figyel-
jétek meg? Na, majd segíték – ajánlkozott a nagymama
és azonnal odaállt a másik szekrényhez.

Andi már válaszolt volna, hogy ennek semmi kö-
ze az iskolához, de a nagy csapkodásra már Juli is bejött.

– Mi ütött belétek?

– Próbálgatjuk, be tudja-e csípni a szekrényajtó az ember fülét. Eddig egyikünknek se sikerült – kommentálta a helyzetet Szidi mama.

– Andi! Mi ez a hülyeség? Mivel bolondítod itt a nagyanyádat?

– Az úgy volt, hogy ebéd után a lépcsőházban megláttam az öreg Pongráczot...

– Talán Pongrácz bácsit akartál mondani – igazította ki oktatóan az anyja.

– Igen. Szóltam neki, hogy tanár bácsi, véres a füle. Erre odakapott, megtapogatta és azt mondta: „Becsíptem a szekrényajtóval...” Én most csak azt akartam kipróbálni, hogyan a csudába csinálhatta.

– Ebből elég! – csukta be Juli dühösen a szekrényeket.

11.

Úgy emlékszem, késő-őszi, napsütéses délután volt, amolyan vénasszonyok nyarának megfelelő idő, amikor Halmosék ajtaján az a fiatal nő becsengetett.

– Kit tetszik keresni? – érdeklődött Juli néni, egy kis csodálattal a hangjában a disztingvált megjelenésű ifjú hölgy láttán.

– Nem tetszik megismerni?

– Kellene?

– Rózsi vagyok. Ibolyka húga.

Juli a meglepetés mellett azonnal valami ellenállásfélét is érzett. Barátságatlanul kaffant rá:

– Hát alaposan megváltoztál! Mit akarsz itt? Megint valami bajt akarsz keverni?

– Ugyan! Csak Ibolyt keresem. Azt csak szabad? Vele szeretnék beszélni, ha még az önök alkalmazottja.

– Már jó ideje nincs nálunk.

– Meg tudná adni a címét?

Juli fellélegzett, mert látta, hogy be se kell engedni a lakásba, rövid úton túladhat a látogatón.

– Itt lakik a házban, fenn a negyediken. Pongrácz lakás – tette hozzá kiengesztelődve.

Rózsi felment az emeletre megkeresni a nővérét.

A két lány önfeledten ölelkezett össze. Egymás szavába vágva lelkendeztek.

De gyönyörű vagy! Hol voltál mostanáig? Két éve hírt se hallottam rólad... Mi történt? Mért nem írtál? – záporoztak a kérdések, szinte feleletre se hagyva időt.

Erre a csivitelésre Pongrácz úr is előjött. Iboly bemutatatta a vendéget:

– Rózsi, a hugicám.

– Még nem is mondtam a nagy újságot: Weisz Manóné vagyok, már több mint egy éve!

Iboly csak szótlanul ámuldozott. Pongrácz bácsi törte meg a csendet:

– Egy kávéval megkínálhatnánk, ha volna miből főzni. Főző van, de kávé nem tartunk itthon. Legjobb lesz, ha lemegyek a boltba és veszek daráltat. Ti addig nyugodtan beszélgetsetek, lányok! – ajánlotta az öreg, és elment.

Végre beljebb mentek a lakásba és leültek a dohányzóasztal mellé.

– Mondd gyorsan: ki ez a Weisz?

– A férjem. Olyan ötvenes, de a kor nem számít. – Cigarettrát vett elő a táskájából: – Te is elszívsz egyet?

– Nem. Leszoktam.

– Remélem azért nem zavar, ha én rágyújtok.

– Csak ne rám fújd a füstöt!

Rózsi egy kis arany öngyújtót varázsolt elő és meggyújtotta a cigarettát. Az első örömráradat után, most nehezen vették fel újra a beszéd fonalát. Egy darabig csak nézték egymást. Aztán Iboly szólalt meg:

– Tudja?

– Mit?

– Hát azt...

– Ja? Mondd csak ki! Mondd, hogy prosti voltam!

Hát aztán! Talán te nem?

– De te megúszta...

Rózsi megvonta a vállát.

– Mindenkinek megvan a maga útja, de minden útnak két iránya van. Lehet rajta menni lefelé is, felfelé is. Ezer közül egy, aki jól tájékozódik. Vagy annyi se. Hát igen! Én büszke vagyok magamra, hogy mindig időben fel tudtam mérni a lehetőségeimet.

– Engem meg otthagytál a szarban.

– Mit akartál te? Csak zsiráfot látni, cirkuszba járni, meg pár tarka rongyot. Megkaptad! Nem?

– Meg. Aztán a rendőrségi fogdát is.

– Volt, ami volt! – biccentett Rózsi és elnyomta a csikket a hamutartóban. – Ezen már nem érdemes rágódni.

– Szóval a Weisznek se emlegeted.

– Bolond lennék! Mikor megismert, már nem az utcán stricheltem. Megválogattam, kinek rakom szét a lábam. Csak pár jómódú kuncsaftom volt. Ő úgy tudja, a szeretőim... Hát mondhatjuk úgy is.

– Mit szól hozzá?

– Mit szólna? Ha egy lány az én koromban még szűz, az vagy mafla, vagy ronda... a Weisz még büszke is rá, hogy annyi jóvágású férfi után mellette kötöttem ki. Úgy érzi, hogy azért őt választottam, mert ő még most is

különb, mint sok fiatal. Boldog, mert azt kapta, amire vágyott... és én is. Nagy színjáték ez, nekem elhiheted.

Ezen mindketten elgondolkodtak.

– Még nem mondtad, mi a foglalkozása.

– A férjemé? Ékszerész. Illetve csak volt. Eladta az üzletet, mert előbb-utóbb elvették volna. Mindent pénzzé tett és a vagyonát külföldre mentette. Tulajdonképpen ma ezért jöttem ide. Búcsúzni.

– Hova mentek?

– Jobb, ha most nem mondom el. Elég annyi, hogy innen el. Külföldre. Ha minden simán megy, majd jelentkezem.

– De minek ez a titkolódzás?

– Rossz híreket kaptunk. A férjem barátai sürgetnek. Addig menjünk, míg lehet. Esetleg háború lesz... Vagy még rosszabb...

– Nem félsz belevágni?

– Én? Olyannak ismersz? Nem félek. Sőt, nekem ez a menekülés lesz az igazi megkönnyebbülés. Minél messzebb megyünk, annál biztosabb, hogy nem találkozunk olyan régi ismerőssel, aki fecseghetne rólam a férjemnek. És világot fogok látni! Az Eiffel-tornyot, a Bigemet, még talán a Machu Picchut vagy a Niagarát is. Ki tudhatja előre? Csodálatos lesz!... Nem akarsz velünk jönni?

– Nem. Talán ha úgy mondd, gyere velünk, akkor elindultam volna, de így nem.

Rózsi elmosolyodott.

– Hát igen. Látom, sokat okosodtál. Hidd el, én is... Szóval itt maradsz az öregúrral.

– Maradok.

– Hány éves?

– Decemberben betölti a nyolcvanát. Ugyan mi lenne vele nélkülem?

- Szereted?
- Nem tudom. Jó ember. Befogadott. Mellette biztonságban vagyok.
- Mi lesz veled, ha meghal?
Iboly lebiggyesztette a száját.
- Mit tudom én! Azt mondtad, háború lesz...
Biztos sok lesz itt a katona. Nem halok éhen...
- Hát akkor Isten áldjon! – megölelték egymást.

Mire Pongrácz bácsi megérkezett a kávéval, Rózsi már elment.